

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) 44/2001*

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤ. ΔΕΛΗΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ**

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαδικασία δημιουργίας της νέας ευρωπαϊκής έννομης τάξης προϋποθέτει, αφενός την πλήρη και ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων, αφετέρου τη δικονομική ευρωπαϊκή υπεροχή έναντι ορισμένων εθνικών δικονομικών διατάξεων, όταν αυτό επιβάλλεται, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, για την εδραίωση του ευρωπαϊκού δικαίου¹. Οι δύο αυτές παράμετροι λειτουργούν, κατά τη γνώμη μας, σωρευτικά και συμπληρωματικά. Ειδικότερα, κατά τον κανονισμό 44/2001, αποφάσεις που εκδόθηκαν σε κάποιο κράτος μέλος², και είναι εκτελεστές στο κράτος αυτό, εκτελούνται σε άλλο κράτος μέλος, αφού κηρυχθούν εκεί εκτελεστές³. Δηλαδή, το ζητούμενο κατά τον κανονισμό είναι η εφαρμογή των εν ευρεία εννοία έννομων συνεπειών των αποφάσεων. Η εφαρμογή των έννομων συνεπειών των αποφάσεων αφορά τόσο στις αποφάσεις των δικαστηρίων της κύριας διαδικασίας, όσο και στις αποφάσεις που λαμβάνονται στο επίπεδο της προσωρινής δικαστικής προστασίας. Σε σχέση με τις τελευταίες, η καίρια σημασία των ασφαλιστικών μέτρων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και για τις υποθέσεις διασυνοριακού χαρακτήρα⁴ οδήγησαν τον κοινοτικό νομοθέτη στη θέσπιση ειδικών διατάξεων για τα ασφαλιστικά μέτρα στον κανονισμό 44/2001 (όπως και προηγουμένως στη Σύμβαση των Βρυξελλών). Οι ρυθμίσεις αυτές του κανονισμού (άρθρα 31 και 47) αποβλέπουν στην προστασία της ουσιαστικής αξίωσης ή του δικαιώματος του δανειστή, διασφαλίζοντας, ότι ο οφειλέτης δεν θα εξαφανίσει «τα περιουσιακά στοιχεία του τα οποία αποτελούν αντικείμενο της εκτέλεσας»⁵. Κατά την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, ζήτημα γεννάται, κατ' αρχάς, ως προς την δημιουργία ορίων στη δυνατότητα ενός δικαστηρίου κράτους μέλους να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα στην περίπτωση που στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας για να το πράξει. Αυτό συμβαίνει όταν δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει, σύμφωνα με τον κανονισμό 44/2001, διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης (II). Περαιτέρω, η προβληματική εστιάζεται στη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων στο κράτος μέλος εκτέλεσης κατά το στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας (πριν ή παράλληλα με τη διαδικασία κηρύξεως της εκτελεστότητας) για την

* Η παρούσα εισήγηση δημοσιεύθηκε στην Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας 1/2011, σ. 6 επ. Αποτελεί κεφάλαιο σε μονογραφία με τίτλο 'Ζητήματα από την εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων', Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2011.

** Λέκτορας Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο, Μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισίων.

¹ Έτσι, J. Delicostopoulos, Towards European Procedural Primacy in National Legal Systems, Τιμητικός τόμος Κ. Μπέη, Erster Band, σ. 229 επ., European Law Journal 2003, 599-613 at 600. Όπως επισημαίνεται, «the starting - point is national procedural competence while the end result is European procedural primacy, where this is resorted to in order to remove obstacles at the local level, because access at that level is fundamental to the protection of rights and freedoms in the European legal order».

² Άρθρο 1 παρ. 3 του κανονισμού 44/2001.

³ Άρθρο 38 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001.

⁴ Βλ. Ι. Χαμηλοθώρη, Τα ασφαλιστικά μέτρα υπό το πρίσμα των κοινοτικών Κανονισμών 44/2001 (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις) και 805/2004 (ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις), ΕφΑΔ 2/2008, σ. 150 επ.

⁵ Έκθεση Jenard, σε Ν. Νίκα, Ευρωπαϊκό Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2008, Β' έκδοση, σ. 306.

εξασφάλιση απαιτήσεως επιδικασθείσας με απόφαση δικαστηρίου κάποιου κράτους μέλους (III). Τέλος, εξετάζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία αυτή καθ' εαυτή αναγνώρισεως και κηρύξεως της εκτελεστότητας της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων (IV).

II. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ, ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ 31 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 44/2001, ΓΙΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΈΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥΣ

A. Η διάταξη του νόμου

Κατ' άρθρο 31 του κανονισμού 44/2001, «τα ασφαλιστικά μέτρα που προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους μπορούν να ζητηθούν από τις δικαστικές αρχές του κράτους αυτού, έστω και αν δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης». Όπως αμέσως προκύπτει από τη διάταξη του νόμου, τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν την εξουσία να διατάσσουν τα ασφαλιστικά μέτρα που προβλέπει η εθνική τους νομοθεσία, «ακόμη και όταν μπορεί να αρχίσει ή υπάρχει ήδη εκκρεμής δίκη για την ουσία της διαφοράς σε δικαστήριο άλλου κράτους-μέλους»⁶. Ο κανόνας του άρθρου 31 του κανονισμού «συνιστά έναν εξαιρετικό δικαιοδοτικό κανόνα έναντι των διατάξεων των άρθρων 2 και 5 έως 18 [του κανονισμού]»⁷ που ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων, αφού δικαστήριο κράτους μέλους μπορεί να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα ακόμα και αν στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας κατά τον κανονισμό. Αρκεί το αντικείμενο της διαφοράς να εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής (αστικές και εμπορικές υποθέσεις) και στο κατά τόπον πεδίο εφαρμογής του κανονισμού⁸. Με άλλες λέξεις, όπως επισημαίνεται, η αξία της διάταξης του άρθρου 31 «αναδεικνύεται όταν το δικαστήριο δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της κύριας διαφοράς»⁹. Η μη ύπαρξη δικαιοδοσίας εμφανίζει το δικαστήριο ως στερούμενο της βασικότερης προϋποθέσεως για την απονομή δικαιοσύνης. Τέτοια περίπτωση μπορεί να συντρέχει στην Ελλάδα, για παράδειγμα, κατ' εφαρμογή της συντρέχουσας ειδικής δωσιδικίας της περιουσίας του άρθρου 40 ΚΠολΔ. Η συγκεκριμένη δικαιοδοτική βάση αποκλείεται κατ' αρχήν από το σύστημα του κανονισμού 44/2001¹⁰, αλλά βρίσκει εκ νέου όλη τη χρησιμότητά της κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 31. Σε αυτή την κατηγορία περιπτώσεων, η εξαιρετική αρμοδιότητα του άρθρου 31 «αποσκοπεί στην αποτροπή ζημίας των διαδίκων λόγω της μεγάλης χρονικής διάρκειας των διαδικασιών με

⁶ Π. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Η διεθνής αναγκαστική εκτέλεση, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2006, σ. 433.

⁷ Χ. Παμπούκης/Χ. Μειδάνης, Ασφαλιστικά και προσωρινά μέτρα, σε Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επιμέλεια Χ. Παμπούκης), Νομική Βιβλιοθήκη 2009, σ. 1357 επ., 1358.

⁸ Κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 1 του κανονισμού, ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται «αν ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους» (συμπεριλαμβανομένης πλέον της Δανίας), εκτός εάν συντρέχει, κατ' άρθρο 22 του κανονισμού, αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία. Τέτοιες περιπτώσεις αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας υφίστανται σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων και μισθώσεων ακινήτων, σε θέματα κύρους, ακυρότητας ή λύσης εταιρειών ή άλλων νομικών προσώπων ή κύρους αποφάσεων των οργάνων τους, σε θέματα κύρους των καταχωρίσεων σε δημόσια βιβλία, σε θέματα καταχώρησης ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων και σχεδίων και σε θέματα αναγκαστικής εκτέλεσης. Βλ. σχετικά Σπ. Βρέλλη, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Γ' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σ. 377 επ. Η ratio των συγκεκριμένων κανόνων αποκλειστικής δικαιοδοσίας είναι η ύπαρξη ιδιαίτερα στενού συνδέσμου μεταξύ της διαφοράς και του κράτους, ανεξάρτητα από την κατοικία των διαδίκων. Περαιτέρω, από τη συνδυασμένη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 4 παρ. 1 και 23 του κανονισμού 44, προκύπτει ότι για την παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας δεν απαιτείται ο εναγόμενος να έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους. Αρκεί ένα τουλάχιστο από τα μέρη να έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους.

⁹ Αθ. Καΐσης, Τα ασφαλιστικά μέτρα κατά το άρθρο 24 της Σύμβασης των Βρυξελλών, Liber Amicorum Κ. Κεραμέως, Η Σύμβαση των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων (επιμέλεια Ν. Νίκας), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2000, σ. 279 επ., 294.

¹⁰ Βλ. άρθρο 3 παρ. 2 και παράρτημα I του κανονισμού 44/2001.

διεθνή χαρακτήρα»¹¹. Αν όμως το δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί αιτήσεως για χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων έχει διεθνή δικαιοδοσία για την επί της ουσίας εκδίκαση της υπόθεσης σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 5 έως 18 του κανονισμού, τότε δεν απαιτείται το εν λόγω δικαστήριο να προσφύγει στο άρθρο 31 του κανονισμού¹².

B. Έννοια και προϋποθέσεις λήψεως ασφαλιστικών μέτρων

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΔΕΚ (πλέον ΔΕΕ) - που αφορά στο αντίστοιχο άρθρο της Σύμβασης των Βρυξελλών¹³ - ως «ασφαλιστικά μέτρα' πρέπει να θεωρούνται τα μέτρα τα οποία, σε υποθέσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής [του κανονισμού], αποβλέπουν στη διατήρηση μιας πραγματικής ή νομικής καταστάσεως προς διασφάλιση των δικαιωμάτων των οποίων η αναγνώριση ζητείται εξάλλου από το δικαστήριο της ουσίας»¹⁴. Δεδομένου ότι το άρθρο 31 του κανονισμού 44/2001 παρέχει τη δυνατότητα σε δικαστήριο κράτους μέλους να διατάζει ασφαλιστικά μέτρα ακόμη και αν δεν είναι αρμόδιο για την ουσία της διαφοράς, η χορήγηση μέτρων αυτού του είδους απαιτεί, σύμφωνα πάντα με το ΔΕΚ, «ιδιαίτερη προσοχή» εκ μέρους του επιληφθέντος δικαστή¹⁵. Γενικώς, ο εθνικός δικαστής «πρέπει να εξαρτά τη χορήγηση των μέτρων αυτών από προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν τον προσωρινό ή συντηρητικό χαρακτήρα τους»¹⁶. Τούτο διότι η θεσπιζόμενη από το άρθρο 3 του κανονισμού 44/2001 απαγόρευση επικλήσεως υπέρμετρων βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας δεν έχει εφαρμογή στο ειδικό καθεστώς που προβλέπει το άρθρο 31 του κανονισμού¹⁷. Συνεπώς, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα έτσι ώστε η εκτέλεση, στο κράτος εκτελέσεως, των ασφαλιστικών μέτρων «που προβάλλονται ως στηριζόμενα στη δικαιοδοσία που προβλέπει [το άρθρο 31], αλλά βαίνουν πέραν της δικαιοδοσίας αυτής να μην οδηγήσουν σε καταστρατήγηση των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας για την επί της ουσίας εκδίκαση της υποθέσεως» που θέτει ο κανονισμός¹⁸. Σχηματοποιώντας, είναι δυνατόν να λεχθεί, ότι ο κανόνας του άρθρου 31, ο οποίος δίνει τη δυνατότητα σε δικαστήριο κράτους μέλους να διατάζει ασφαλιστικά μέτρα ακόμα και αν στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας κατά τον κανονισμό, αποτελεί «ειδικό καθεστώς»¹⁹ και ως τέτοιο γνωρίζει όρια και προϋποθέσεις.

Πιο συγκεκριμένα, το ΔΕΚ έχει κρίνει επί προσωρινής επιδίκασης απαιτήσεως²⁰, ότι απαιτείται, αφενός η επιστροφή στον εναγόμενο του καταβληθέντος ποσού να είναι εγγυημένη, σε περίπτωση που ο ενάγων δεν δικαιωθεί στην κύρια δίκη, και, αφετέρου, το αιτούμενο μέτρο να αφορά μόνο συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία του εναγομένου που βρίσκονται ή πρέπει να βρίσκονται εντός του πεδίου της κατά τρόπον αρμοδιότητας του

¹¹ ΔΕΚ, 28.4.2005, St. Paul Dairy Industries NV, C-104/03, σκέψη 12. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το ΔΕΚ έκρινε, ότι η εξέταση ενώπιον δικαστηρίου μάρτυρα με σκοπό να παράσχει στον αιτούντα τη δυνατότητα να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης αγωγής και να εξακριβώσει τα πραγματικά περιστατικά δεν ανταποκρίνεται στο σκοπό του άρθρου 24 της Σύμβασης των Βρυξελλών (πλέον άρθρο 31 του κανονισμού 44/2001). Βλ. και ΔΕΚ, Alessandro Tedesco/Tomasoni Fittings κ.α., C-175/06.

¹² ΔΕΚ, 27.4.1999, Mietz, C-99/96, σκέψη 40.

¹³ Το ίδιο το ΔΕΚ έχει κατ' επανάληψη επισημάνει, ότι στο βαθμό που ο κανονισμός 44/2001 αντικαθιστά, στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, τη Σύμβαση των Βρυξελλών, η ερμηνεία που έχει δοθεί από το Δικαστήριο όσον αφορά τις διατάξεις της τελευταίας ισχύει και για τις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού όταν οι διατάξεις της εν λόγω Σύμβασεως και αυτές του κανονισμού 44/2001 μπορούν να χαρακτηριστούν ως ισοδύναμες. Βλ. π.χ. ΔΕΚ, 10.09.2009, C-292/2008, German Graphics, ΕΠολΔ 6/2009, σ. 815 επ., ιδίως σ. 818, σκέψη 27.

¹⁴ ΔΕΚ, 26.3.1992, Reichert and Kockler, C-261/90, σκέψη 34, ΔΕΚ, 17.11.1998, Van Uden, C-391/95, σκέψη 37, ΔΕΚ, 28.4.2005, St. Paul Dairy Industries NV, C-104/03, σκέψη 13.

¹⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 38.

¹⁶ ΔΕΚ, 28.4.2005, St. Paul Dairy, ο.π., σκέψη 14.

¹⁷ ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 42.

¹⁸ ΔΕΚ, 27.4.1999, Mietz, C-99/96, σκέψη 47.

¹⁹ ΔΕΚ, 27.4.1999, Mietz, C-99/96, σκέψη 49.

²⁰ ΔΕΚ, 27.4.1999, Mietz, C-99/96.

επιληφθέντος δικαστή²¹. Εξαιρετικά σημαντικό είναι ότι το ΔΕΚ, στην απόφαση του Van Uden, «ανήγαγε σε συστατικό στοιχείο» των ασφαλιστικών μέτρων²² την ύπαρξη «πραγματικού συνδετικού στοιχείου μεταξύ του αντικειμένου των αιτουμένων μέτρων και της κατά τόπον αρμοδιότητας [...] του επιληφθέντος δικαστή»²³. Ζήτημα προκύπτει σε ποιο βαθμό η συγκεκριμένη νομολογία που αφορά κατ' αρχάς στην προσωρινή επιδίκαση χρηματικού ποσού εφαρμόζεται και στα ασφαλιστικά μέτρα που έχουν ως αντικείμενο «τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη για την εξασφάλιση του δικαιώματος»²⁴. Κατά την κρατούσα θέση στη θεωρία και στη νομολογία, ως «πραγματικό συνδετικό στοιχείο» θεωρείται κατ' αρχήν ο τόπος εκτέλεσης ή παραγωγής των αποτελεσμάτων του ασφαλιστικού μέτρου^{25/26}. Αυτό σημαίνει ότι, ασφαλιστικά μέτρα υπό την έννοια του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001 «μπορεί να είναι μόνον όσα είναι εκτελεστά στη χώρα έκδοσής τους»²⁷. Στο βαθμό που ο περιορισμός αυτός ισχύει, αποκλείεται, λογικά, η υπερεδαφική ισχύς των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001. Δηλαδή, αποκλείονται τα ασφαλιστικά μέτρα που είναι εκτελεστά εκτός του εδάφους της πολιτείας από τα δικαστήρια της οποίας διετάχθησαν²⁸.

²¹ ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 47, ΔΕΚ, Mietz, C-99/96, σκέψη 42.

²² Χ. Ταγαράς, Επίδραση της νομολογίας του ΔΕΚ στα θέματα της προσωρινής δικαστικής προστασίας, Η πολιτική δίκη υπό το φως της νομολογίας του ΔΕΚ και του ΕΔΔΑ (επιμέλεια Ν. Νίκας), Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2008, σ. 95 επ., 102.

²³ ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 40.

²⁴ Ι. Χαμηλοθώρης, Τα ασφαλιστικά μέτρα υπό το πρίσμα των κοινοτικών Κανονισμών 44/2001 (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις) και 805/2004 (ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις), ΕφΑΔ 2/2008, σ. 150 επ., 156.

²⁵ Έτσι, Καϊσης, Τα ασφαλιστικά μέτρα κατά το άρθρο 24 της Σύμβασης των Βρυξελλών, ο.π., σ. 305· Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ο.π., σ. 434· Χ. Ταγαράς, Επίδραση της νομολογίας του ΔΕΚ στα θέματα της προσωρινής δικαστικής προστασίας, ο.π., σ. 102· Χ. Ζουμπούλης, Ασφαλιστικά μέτρα κατά τον Κανονισμό 44/2001 (ΕΚ), Δ 37 (2006), σ. 350 επ., 353· Π. Γιαννόπουλος, παρατηρήσεις, ΕΠολΔ 3/2008, σ. 433. Από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων βλ. ενδεικτικά ΜΠρΠειρ 3775/2007 ΤΝΠ Νόμος, ΠΠρΠειρ 5240/2007 [Εισηγητής Σ. Γεωργουλέας] ΕφΑΔ 3/2009, σ. 323 επ., ΜΠρΘεσ 30907/2009 [Κ. Αλεξίου], Αρμεν. 2010, σ. 105 επ.

²⁶ Η ίδια ανάλυση είναι κρατούσα και στη γαλλική επιστήμη. Βλ. αντί πολλών Η. Gaudemet-Tallon, *Compétence et exécution des jugements civils*, 4ème édition, LGDJ 2010, p. 328-330. Όπως επισημαίνεται από την Gaudemet-Tallon (op. cit., p. 330), 'c'est le juge du lieu d'exécution [de la mesure provisoire ou conservatoire] qui est normalement compétent'. Για την αγγλική θεωρία βλ. O'Hare and Browne, *Civil Litigation*, 14th edition, Sweet and Maxwell 2009, at 170-171: 'there must be some territorial connection between the relief sought and the territorial jurisdiction of the court in which the application is made'. Από την αγγλική νομολογία (κατ' εφαρμογή όμως της διάταξης του άρθρου 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 – για την οποία βλ. κατωτέρω αριθ. 14 επ.) βλ. Banco Nacional de Comercio Exterior SNC v Empresa de Telecomunicaciones de Cuba SA [2007] EWCA Civ 662 σε Α. Johnson, *Interim Injunctions and International Jurisdiction*, 27 CJQ 2008, at 433-444, 440-1. Όπως επισημαίνεται από τον Johnson, 'the case had no connection with England other than the presence of assets: the claimant was a Mexican bank and the defendant the state-owned Cuban telecommunications company. Only a domestic order was permissible. This was because, in relation to the worldwide freezing order, there was 'no connecting link between the subject matter of the measure sought and the territorial jurisdiction of this court'. Περαιτέρω, τίθεται το ακόλουθο γενικότερο ζήτημα από τον Johnson (ο.π., σ. 440): 'Is the presence of assets, without more, a 'sufficient connection' justifying the grant of a worldwide freezing order? In the context of cases under the Brussels Regulation we appear to have the answer, which is no'.

²⁷ Παμπούκης/Μεϊδάνης, ο.π., σ. 1362.

²⁸ Πρβλ. ΜΠρΚαστ 476/2002 [Αθ. Φραγκάλα] ΤΝΠ Νόμος (λήψη εγγραφής προσημείωσης υποθήκης για ακίνητο που βρίσκεται στην Ελβετία κατ' εφαρμογή της Σύμβασης του Λουγκάνο).

Βέβαια, ο κατά τα ανωτέρω αποκλεισμός της υπερεδαφικής εμβέλειας²⁹ των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001 δεν συνάγεται από το γράμμα του (ευρωπαϊκού) νόμου³⁰. Εντούτοις, βρίσκει δογματική θεμελίωση στους ακόλουθους λόγους: Κατ' αρχάς – και αυτός είναι ο σημαντικότερος λόγος – μία ενδεχόμενη υπερεδαφική ισχύς της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 31 θα μπορούσε να οδηγήσει, κατ' αποτέλεσμα, στην καταστρατήγηση των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού. Το ίδιο το ΔΕΚ στις αποφάσεις του Van Uden και Mietz αναφέρεται στον συγκεκριμένο κίνδυνο. Όπως επιλέγεται από το Δικαστήριο, αν αναγνωριζόταν στον ενάγοντα το δικαίωμα να επιτυγχάνει την προκαταβολή ποσού με διάταξη εκδιδόμενη από το δικαστήριο του τόπου όπου έχει ο ίδιος την κατοικία του, το οποίο δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υποθέσεως, στη συνέχεια δε να επιτυγχάνει την αναγνώριση και εκτέλεση της διατάξεως αυτής στο κράτος του εναγομένου, θα ήταν δυνατή η καταστρατήγηση των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας της ευρωπαϊκής έννομης τάξης³¹. Πέραν όμως του θέματος της διασφάλισης του ευρωπαϊκού συστήματος διεθνούς δικαιοδοσίας³², ζήτημα γεννάται για τη δυνατότητα του ημεδαπού δικαστηρίου να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα εξωεδαφικής ισχύος και εξ' επόψεως δικονομικού δόγματος. Και αυτό γιατί, κατ' άρθρο 683 παρ. 3 ΚΠολΔ, «τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται και από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο που βρίσκεται πλησιέστερα προς τον τόπο όπου πρόκειται να εκτελεστούν». Στην περίπτωση όμως που το αντικείμενο που πρόκειται να δεσμευθεί ευρίσκεται εκτός του πεδίου της τοπικής αρμοδιότητας του δικάζοντος δικαστηρίου, υφίσταται, κατά μία άποψη, έλλειψη εννόμου συμφέροντος για τη λήψη τέτοιων ασφαλιστικών μέτρων³³. Τούτο διότι τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται, όπως επιτάσσει η

²⁹ Η συγκριτική αναφορά έχει εδώ την αξία της: Το Ανώτατο Δικαστήριο των Η.Π.Α. έβαλε τέλος στη διασπορά επενέργειας των class actions στη χρηματιστηριακή αγορά ('foreign-cubed class actions'). Η απόφαση εκδόθηκε στις 24 Ιουνίου 2010 και θεμελιώνεται στην ανάγκη για ασφάλεια δικαίου. Βλ. σχετικά E. Gaillard, 'Etats-Unis : coup d'arrêt aux class actions extraterritoriales', JCP 2010, p. 1381 et s. Σε αυτό το σημείο της ανάλυσης, απαραίτητο είναι επίσης να λεχθεί, ότι το ΔΕΚ έχει κρίνει στο πρόσφατο παρελθόν (απόφαση Allianz της 10ης Φεβρουαρίου 2009, C-185/07, CMLR 46 (2009), case annotation Meidanis/Giannakoulis, at 1709-1724), σε ότι αφορά τα anti-suit injunctions του αγγλικού δικαίου, ότι διαταγή από δικαστήριο κράτους μέλους που απαγορεύει σ' ένα πρόσωπο να κινήσει ή να συνεχίσει διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους, επειδή μία τέτοια διαδικασία αντιβαίνει προς συμφωνία διατησίας, είναι ασύμβατη με τον κανονισμό 44/2001. Ειδικότερα, η anti-suit injunction έρχεται σε αντίθεση, προς την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των νομικών συστημάτων, καθώς και μεταξύ των δικαιοδοτικών οργάνων των κρατών μελών, επί της οποίας στηρίζεται το σύστημα άρσης συγκρούσεως δικαιοδοσιών που προβλέπει ο κανονισμός 44/2001. Ο κανονισμός στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών όπως αυτή τεκμηριώνεται δια μέσου των δικαστικών τους οργάνων και όχι στις απαγορεύσεις με τις αντί-αγωγικές διαταγές (anti-suit injunctions) και την απειλή κυρώσεων (contempt of court) των αγγλικών δικαστηρίων. Για τη σύννομη της προβληματικής ως προς τα anti-suit injunctions βλ. Ζουμπούλη, Ασφαλιστικά μέτρα κατά τον Κανονισμό 44/2001 (ΕΚ), ο.π., σ. 363-5.

³⁰ Έτσι, Χαμηλοθώρης, ο.π., σ. 155. Ο αποκλεισμός της υπερεδαφικής εμβέλειας των ασφαλιστικών μέτρων είναι όμως σύμφωνος με την κρατούσα θέση στην δικονομική επιστήμη. Βλ. αντί πολλών Κ. Κεραμέα/Δ. Κονδύλη/Ν. Νίκα, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Κομοτηνή, 2000, Ι, άρθρο 3, αριθ. 5. Όπως επισημαίνεται από τους Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, «η συνδρομή του στοιχείου της κατά τόπον αρμοδιότητας θεμελιώνει κατ' αρχήν τη διεθνή δικαιοδοσία και στα ασφαλιστικά μέτρα, υπό τον όρο όμως ότι τα διατασσόμενα μέτρα πρόκειται να εκτελεστούν εντός του εδάφους της ελληνικής πολιτείας».

³¹ Βλ. ιδίως ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 46. Βλ. επίσης ΔΕΚ, 27.4.1999, Mietz, ο.π., σκέψη 47.

³² Για το οποίο βλ. και ΔΕΚ, 10.02.1994, Mund and Fester, C-398/92. Όπως έκρινε το ΔΕΚ στην αμέσως ανωτέρω απόφασή του (ο.π., σκέψη 22), η Συνθήκη ΕΟΚ σε συνδυασμό με τη Σύμβαση των Βρυξελλών αντιτίθενται σε εθνική διάταξη του γερμανικού δικονομικού δικαίου η οποία, «οσάκις η απόφαση επί της κυρίας υποθέσεως θα πρέπει να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος, επιτρέπει τη συντηρητική κατάσχεση, για τον μοναδικό λόγο ότι η απόφαση επί της κυρίας υποθέσεως θα πρέπει να εκτελεστεί στην αλλοδαπή». Τούτο διότι το ευρωπαϊκό δίκαιο απαγορεύει κάθε δυσμενή διάκριση, έστω και συγκεκριμένη, λόγω ιθαγένειας. Βλ. Ε. Σαχπεκίδου, Επίδραση της νομολογίας του ΔΕΚ στη διαμόρφωση των θεμελιωδών δικονομικών αρχών, Η πολιτική δίκη υπό το φως της νομολογίας του ΔΕΚ και του ΕΔΔΑ, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2008, σ. 23 επ., 40. Όπως επισημαίνεται από την Σαχπεκίδου, «η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων δεν νοείται χωρίς την εμπιστοσύνη, την οποία καλείται ιδίως να δείξει το κράτος αναγνωρίσεως και εκτελέσεως της αποφάσεως προς τους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς του κράτους προελεύσεώς της».

³³ Βλ. Χαμηλοθώρη, ο.π., σ. 152.

διάταξη του άρθρου 682 ΚΠολΔ, «σε επείγουσες περιπτώσεις ή για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος». Οι προϋποθέσεις αυτές του παραδεκτού δεν πληρούνται κατ' αρχήν εφόσον ελλείπει η παράμετρος της τοπικής αρμοδιότητας του δικάζοντος δικαστηρίου. Ειδικότερα, όπως έχει κριθεί από τα ελληνικά δικαστήρια σε υπόθεση ασφαλιστικών μέτρων κατ' εφαρμογή του κανονισμού 44/2001, η κρίσιμη παράμετρος του 'επείγοντος' «επιβάλλει την ύπαρξη του [...] τοπικού συνδέσμου»³⁴. Διαφορετικά, ο σκοπός της ταχείας και αποτελεσματικής προστασίας του αντικειμένου του ασφαλιστέου δικαιώματος ματαιώνεται «εάν αυτό κείται εκτός του πεδίου της τοπικής αρμοδιότητας του δικαστηρίου των ασφαλιστικών μέτρων»³⁵.

Υπό το φως των ανωτέρω επισημάνσεων προκύπτουν ορισμένα πρώτα συμπεράσματα για τα ασφαλιστικά μέτρα που μπορούν να διαταχθούν από τα ημεδαπά δικαστήρια βάσει της διάταξης του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001: Κατ' αρχάς, χρήσιμο είναι να λεχθεί, ως προς το ασφαλιστικό μέτρο της προσωρινής επιδίκασης απαιτήσεων (άρθρα 728 επ. ΚΠολΔ), ότι η ρητή απαγόρευση στο ελληνικό δίκαιο της επιβολής εγγυοδοσίας³⁶ - η οποία «αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος του κατά κανόνα ευρισκόμενου σε οικονομική αδυναμία δικαιούχου της απαίτησης»³⁷ - είναι αντίθετη με την προαναφερθείσα νομολογία του ΔΕΚ (Van Uden/Mietz). Κατά συνέπεια, ορθόν είναι τα ελληνικά δικαστήρια να παρακάμπτουν την εν λόγω διάταξη του ελληνικού νόμου, όταν πρόκειται για διαφορά που υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001³⁸.

Επίσης, απαραίτητο είναι να επισημανθεί, ως προς τις γενικές προϋποθέσεις λήψης των ασφαλιστικών μέτρων, ότι η *ex parte* διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων³⁹, αν και αναγνωρίζεται στο ελληνικό δίκαιο⁴⁰, παραβιάζει το δικαίωμα ακρόασης όπως αυτό προστατεύεται στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Το δικαίωμα ακρόασης αποτελεί ειδικότερη έκφανση της αρχής της 'δίκαιης δίκης' στο πεδίο του ευρωπαϊκού δικονομικού δικαίου⁴¹. Το δικαίωμα αυτό διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, με την ασφαλιστική δικλείδα της γενικής διάταξης περί αποκλεισμού της εκτέλεσης της απόφασης άλλου ευρωπαϊκού κράτους εξαιτίας της προφανούς αντίθεσης στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης ή εκτέλεσης⁴². Η εν λόγω ρήτρα της δικονομικής δημόσιας τάξης⁴³ εμφανίζει όλη την χρησιμότητά της όταν υφίσταται πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματος ακρόασης του εναγομένου⁴⁴ (ή του καθου η αίτηση). Εξάλλου, το ΔΕΚ έχει αρνηθεί σε συγκεκριμένη υπόθεση στο παρελθόν την εκτελεστότητα όταν τα ασφαλιστικά μέτρα λαμβάνονται χωρίς κατ' αντιμωλία διαδικασία⁴⁵. Συνεπώς, για να αναγνωρισθούν και να

³⁴ ΜΠρΘεσ 30907/2009 [Κ. Αλεξίου], Αρμεν. 2010, σ. 105 επ., 108.

³⁵ ΜΠρΘεσ 30907/2009, ο.π., 108.

³⁶ Βλ. άρθρα 729 παρ. 4 και 694 ΚΠολΔ.

³⁷ Χαμηλοθώρης, ο.π., σ. 153, υποσημείωση 7 (π.χ., επί διατροφών, συντάξεων, μισθών).

³⁸ Έτσι, Χαμηλοθώρης, ο.π.

³⁹ Βλ. και κατωτέρω αριθ. 24.

⁴⁰ Άρθρο 687 παρ. 1 ΚΠολΔ.

⁴¹ Έτσι, ΔΕΚ, 28.03.2000, C-7/98 Krombach/Bamberski, ο.π. Βλ. σχετικά Α. Άνθιμο, Αναγνώριση και εκτέλεση ερήμην αλλοδαπών αποφάσεων, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2002, σ. 201-2.

⁴² Άρθρο 34. 1 του κανονισμού 44/2001.

⁴³ Βλ. Ι. Δεληκωστόπουλο, Η δημόσια τάξη ως λόγος μη εκτελεστότητας απόφασης αλλοδαπού δικαστηρίου, Αναμνηστικός τόμος Στ. Κουσουλή (υπό έκδοση).

⁴⁴ Έτσι, ΔΕΚ, 2.4.2009, C-394/07 Gambazzi, ΕΕΕυρΔ 3/2009, σ. 404, παρατηρήσεις Α. Βεζυρτζή. Στην υπόθεση Gambazzi είχαν διαταχθεί εις βάρος του εναγομένου, ως προσωρινά μέτρα, η απαγόρευση διάθεσης των περιουσιακών του στοιχείων καθώς και η υποχρέωση κοινοποίησης εγγράφων. Ο εναγόμενος αποκλείστηκε από τη διαδικασία λόγω της μη εμπρόθεσμης και πλήρους συμμόρφωσής του προς τις εντολές του δικαστηρίου. Χρήσιμο είναι να λεχθεί, ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εναγόμενος είχε τη δυνατότητα (την οποία και άσκησε) να ασκήσει ένδικα μέσα κατά των προσωρινών μέτρων που του επιβλήθηκαν.

⁴⁵ ΔΕΚ, 21.5.1980, Denilaurer, 125/79, Συλλ. Νομολογίας 1980, 1553.

κηρυχθούν εκτελεστά τα ασφαλιστικά μέτρα απαιτείται, στο ισχύον δίκαιο⁴⁶, διαδικασία η οποία έχει διεξαχθεί κατ' αντιδικία και όχι *ex parte*⁴⁷.

Γ. Αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως και δικαιοδοτική αυτοτέλεια των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001

1. Παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας

Η προεπιλογή συγκεκριμένου δικαστηρίου από τα μέρη, έτσι ώστε το δικαστήριο αυτό να έχει την εξουσία να δικάσει την υπόθεση, είτε πρόκειται για κρατικό δικαιοδοτικό όργανο, είτε πρόκειται για διαιτητικό δικαστήριο, αποτελεί την κατεξοχήν έκφραση της αυτονομίας της ιδιωτικής βουλήσεως στις ιδιωτικές διαφορές με περιουσιακό αντικείμενο⁴⁸. Η δυνατότητα αυτή αναγνωρίζεται ρητά στην ελληνική έννομη τάξη. Η διάταξη του νόμου (άρθρο 42 ΚΠολΔ) έχει ως εξής: «1. Πρωτοβάθμιο τακτικό δικαστήριο που δεν είναι κατά τόπον αρμόδιο μπορεί, με ρητή ή σιωπηρή συμφωνία των διαδίκων, να γίνει αρμόδιο, εκτός αν πρόκειται για διαφορές που δεν έχουν περιουσιακό αντικείμενο. Η συμφωνία πρέπει να είναι ρητή, όταν πρόκειται για διαφορές για τις οποίες ισχύει αποκλειστική αρμοδιότητα. 2. Θεωρείται πως υπάρχει σιωπηρή συμφωνία, αν ο εναγόμενος παρίσταται στο ακροατήριο στην συζήτηση και δεν προτείνει έγκαιρα την ένσταση αναρμοδιότητας»⁴⁹.

Σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 για τη διεθνή δικαιοδοσία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, αν τα μέρη, «από τα οποία ένα τουλάχιστον έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους»⁵⁰, συμφωνήσουν παρέκταση διεθνούς

⁴⁶ Πρβλ. Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού 44/2001, σ. 8.

⁴⁷ Έτσι, Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ο.π., σ. 439-440.

⁴⁸ Βλ. Ι. Δεληκαστόπουλο, Οι δικονομικοί λόγοι αναίρεσης, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2009, αριθ. 3/100 επ.

⁴⁹ Για την ανάγκη να υφίσταται ουσιαστική συμφωνία των μερών ως προς την παρέκταση, προϋπόθεση η οποία δεν συντρέχει όταν η ρήτρα διατυπώνεται σε προδιατυπωμένους ΓΟΣ που περιλαμβάνονται σε έντυπα του ενός μόνο μέρους και αυτά δεν υπογράφονται από τον αντισυμβαλλόμενο βλ. ενδεικτικά ΕφΘεσ 2588/2008 [Εισηγητής Γ. Ακριβός] ΕφΑΔ 10/2009, σ. 1097 επ. Από την άλλη πλευρά, έχει νομολογηθεί, ότι η ισχύς της ρήτρας παρέκτασης σε φορτωτική δύναται να γίνει δεκτή, εάν η φορτωτική εντάσσεται «στο πλαίσιο διαρκών εμπορικών σχέσεων μεταξύ των μερών και εφόσον αποδεικνύεται ότι οι εν λόγω σχέσεις διέπονται από γενικούς όρους που περιλαμβάνουν αυτή τη ρήτρα» (ΠΠρΠειρ 1870/2005 [Εισηγητής Σπ. Γεωργουλέας] ΤΝΠ Νόμος). Από τη νομολογία του Δικαστηρίου του Λουξεμβούργου βλ. ιδίως ΔΕΚ, 20.02.1997, MSG, C-106/95 (για το ζήτημα του κύρους ρήτρας παρέκτασης στο πλαίσιο προφορικής συμβάσεως, όταν αυτή μνημονεύεται σε έγγραφη εμπορική επιβεβαίωση από τον αντισυμβαλλόμενο και τα σχετικά τιμολόγια έχουν εξοφληθεί επανειλημμένα αδιαμαρτύρητα στην περίπτωση κατά την οποία τα έγγραφα αυτά περιέχουν έντυπη μνεία περί συγκεκριμένης δωσιδικίας). Όπως έκρινε το ΔΕΚ στην απόφασή του αυτή (με παραπομπές στην προηγούμενη νομολογία του Δικαστηρίου), το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει 'αν η ρήτρα που το καθιστά αρμόδιο υπήρξε πράγματι αντικείμενο συμφωνίας των μερών, η οποία πρέπει να εκδηλώνεται κατά τρόπο σαφή και ακριβή [...] Πρέπει να προστατεύεται ο ασθενέστερος συμβαλλόμενος με το να μην καθίσταται δυνατόν να περάσουν απαρατήρητες ρήτρες διεθνούς δικαιοδοσίας οι οποίες ενσωματώνονται στη σύμβαση με τη βούληση ενός μόνον των συμβαλλομένων μερών'. Για την απόφαση αυτή του ΔΕΚ, όπως και για το γενικότερο ζήτημα του κύρους ρήτρας παρέκτασης που περιέχεται σε ΓΟΣ, βλ. αντί πολλών Στ. Σταματόπουλο/Π. Γιαννόπουλο, γνωμοδότηση, ΕΠολΔ 2008, σ. 629 επ., ιδίως 633-641. Όπως ορθά επισημαίνεται από τους Σταματόπουλο και Γιαννόπουλο (ο.π., σ. 638, υποσημείωση 10), το βάρος απόδειξης της συνδρομής 'συνήθειας του διεθνούς εμπορίου' το φέρει ο διάδικος που επικαλείται τη συνήθεια προς τεκμηρίωση ισχυρισμού, ότι καταρτίσθηκε έγκυρη σύμβαση διεθνούς δικαιοδοσίας.

⁵⁰ Βλ. Νίκα, Πολιτική Δικονομία, Ι, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2003, σ. 260. Όπως επισημαίνεται από τον Νίκα, η διάταξη εφαρμόζεται μάλλον «και όταν το ένα συμβαλλόμενο μέρος και το παρεκτεινόμενο δικαστήριο βρίσκονται στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος, το δε άλλο συμβαλλόμενο μέρος κατοικεί σε τρίτη χώρα». Ζήτημα γεννάται πλέον, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 26 παρ. 6 της Σύμβασης της Χάγης της 30ής Ιουνίου 2005, στην περίπτωση που ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη διαμένει σε τρίτη χώρα συμβαλλόμενη στη Σύμβαση της Χάγης (για παράδειγμα στις Η.Π.Α.). Βλ. σχετικά Ε. Βασιλακάκη, Η Σύμβαση της Χάγης της 30ής Ιουνίου 2005 για τις συμφωνίες επιλογής δικαστηρίου, Αρμεν. 2007, σ. 1285 επ., ιδίως σ. 1289-1290 και σ. 1297. Απαραίτητο είναι να επισημανθεί, ότι η Κοινότητα έχει μεν προσχωρήσει στη Συνδιάσκεψη της Χάγης (έτσι, Βασιλακάκης, ο.π., σ. 1290), αλλά θα πρέπει η Σύμβαση να τεθεί πρώτα σε ισχύ σε αρκετά κράτη. Υπό την προϋπόθεση ότι αυτό θα συμβεί, η ειδική διάταξη του άρθρου 26 παρ. 6 της (μεταγενέστερης χρονικά) Σύμβασης της Χάγης της 30ής Ιουνίου 2005 υπερισχύει, λογικά, έναντι του Κανονισμού 44/2001. Για την αποκλειστική

δικαιοδοσίας «για διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως [...]»⁵¹. Για να είναι έγκυρη η συμφωνία παρέκτασης, θα πρέπει αυτή να έχει καταρτισθεί: «α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση· β) είτε υπό τύπο ανταποκρινόμενο στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις· γ) είτε στο διεθνές εμπόριο, υπό τύπο ανταποκρινόμενο στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις, του είδους για το οποίο πρόκειται, στη συγκεκριμένη δραστηριότητα». Περαιτέρω, κατ' άρθρο 23 παρ. 5 του κανονισμού, «οι συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας καθώς και οι ανάλογες ρήτρες της συστατικής πράξης του trust δεν παράγουν αποτελέσματα αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις των άρθρων 13 [υποθέσεις ασφαλίσεων], 17 [συμβάσεις καταναλωτών] και 21 [ατομικές συμβάσεις εργασίας]⁵² ή αν τα δικαστήρια, τη διεθνή δικαιοδοσία των οποίων αποκλείουν, έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 22»⁵³. Η εν λόγω διάταξη του άρθρου 22 του κανονισμού ρυθμίζει τις περιπτώσεις της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία⁵⁴ (δωσιδικία της τοποθεσίας του ακινήτου⁵⁵, δωσιδικία της έδρας της εταιρείας για θέματα κύρους ή λύσης της εταιρείας ή κύρους αποφάσεων των οργάνων της⁵⁶, ευρεσιτεχνίας, αναγκαστικής εκτέλεσης). Απαραίτητο

εξωτερική αρμοδιότητα της Κοινότητας σε σχέση με τον Κανονισμό 44/2001 βλ. N. Lavranos, commentary, Court of Justice, Opinion 1/03, Lugano Convention, (Full Court) of 7 February 2006, CMLR 2006, at 1087-1100.

⁵¹ Η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική, το δικαστήριο όμως που θα κρίνει το ζήτημα σε περίπτωση που έχει ασκηθεί αγωγή και σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους είναι το πρώτο χρονικά επιληφθέν δικαστήριο. Βλ. σχετικά ΔΕΚ, 9 Δεκεμβρίου 2003, C-116/02 Erich Gasser v. MISAT Srl, 42 CMLR (2005), 241-259, case note R. Fentiman. Για μία κριτική θεώρηση της αμέσως ανωτέρω νομολογίας βλ. και Lando/Nielsen, The Rome I Regulation, 45 CMLR (2008), at 1693. Απαραίτητο είναι να λεχθεί, ότι ο Κανονισμός Ρώμη I δεν έχει ρύθμιση ως προς τις συμφωνίες παρέκτασης.

⁵² Παρέκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 13, 17 και 21 του κανονισμού είναι δυνατή μόνο με συμφωνίες μεταγενέστερες από τη γένεση της διαφοράς ή με συμφωνίες που επιτρέπουν στον αντισυμβαλλόμενο του ασφαλιστή, στον ασφαλισμένο ή στον δικαιούχο, όπως και στον καταναλωτή ή στον εργαζόμενο, να προσφύγουν και σε άλλα δικαστήρια εκτός από το δικαστήριο του τόπου της κατοικίας τους (βλ. άρθρα 13 παρ. 1 και παρ. 2, 17 παρ. 1 και παρ. 2 και 21 παρ. 1 και παρ. 2 του κανονισμού 44/2001). Επίσης, κατ' άρθρο 13 παρ. 3 όπως και κατ' άρθρο 17 παρ. 3 του ίδιου κανονισμού, συμφωνίες επιτρέπονται αν έχουν συναφθεί μεταξύ ασφαλιστή και αντισυμβαλλόμενου του που έχουν κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης κατοικία ή συνήθη διαμονή στο ίδιο κράτος μέλος ή αν έχουν συναφθεί ανάμεσα σε καταναλωτή και αντισυμβαλλόμενο με κατοικία ή συνήθη διαμονή, κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, στο ίδιο κράτος μέλος και απονέμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους.

⁵³ Για τη διάταξη του άρθρου 16 της Σύμβασης των Βρυξελλών βλ. Ε. Σαχπεκίδου, Η παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2000, σ. 52 επ. Από τη νομολογία των δικαστηρίων της ουσίας βλ. ΜΠρΡόδου 91/2005 [Γ. Πλαγάκος], Αρμεν. 2005, σ. 1789 επ., σημείωμα Π. Σ. Α., σ. 1792 επ. Όπως έκρινε το Μονομελές Πρωτοδικείο Ρόδου, επί αγωγής καταβολής μισθωμάτων, η οποία υπάγεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου του ακινήτου, δεν χωρεί παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας. Βλ. πλέον ΜΠρΚω 705/2006 [Μ. Δημητρίου] ΕλλΔνη 48 (2007), σ. 638 επ. Όπως έκρινε το Μονομελές Πρωτοδικείο στην απόφασή του υπ. αριθ. 705/2006, η αποκλειστική αρμοδιότητα του άρθρου 22 του κανονισμού 44/2001 (πρώην άρθρο 16 αρ. 1 της Σύμβασης των Βρυξελλών) υπερισχύει της συμβατικής παρέκτασης αρμοδιότητας, «έτσι ώστε ειδικά για ξενοδοχειακές συμβάσεις αποκλειστικά αρμόδια να είναι τα δικαστήρια του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (ξενοδοχείο)».

⁵⁴ Έτσι, Βρέλλης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, ο.π., σ. 377.

⁵⁵ Στην αποκλειστική αυτή δικαιοδοτική βάση της τοποθεσίας του ακινήτου δεν περιλαμβάνονται όλες οι αγωγές που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων, αλλά μόνον οι αγωγές με τις οποίες επιδιώκεται ο καθορισμός της εκτάσεως, της υφής, της κυριότητας και της νομής ακινήτων ή της υπάρξεως άλλων εμπράγματων δικαιωμάτων επ' αυτών, καθώς και η εξασφάλιση στους δικαιούχους της προστασίας των προνομίων που συνδέονται με τον τίτλο τους. Βλ. Δεληκωστόπουλο, Οι δικονομικοί λόγοι αναίρεσης, ο.π., αριθ. 3/99 (με τις εκεί παραπομπές στη νομολογία).

⁵⁶ Όπως έκρινε το ΔΕΚ το έτος 2008 (Nicole Hasset, C-372/07, ΕΠολΔ 1/2009, σ. 115 επ.), επί προσεπίκλησης κατά επαγγελματικής ένωσης που είχε συσταθεί με τη μορφή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης του αγγλικού δικαίου, «αν όλες οι διαφορές σχετικά με απόφαση οργάνου εταιρείας ενέπιπταν στο άρθρο 22, σημείο 2, του

είναι όμως να λεχθεί, ότι κατ' εξαίρεση από τον ανωτέρω κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο οι συμφωνίες παρέκτασης δεν παράγουν αποτελέσματα αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις των άρθρων 13 (υποθέσεις ασφαλίσεων), 17 (συμβάσεις καταναλωτών) και 21 (ατομικές συμβάσεις εργασίας), αν ο εναγόμενος παρίσταται και δεν προτείνει ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, τότε το δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία για να δικάσει τη διαφορά⁵⁷.

Περαιτέρω, θα πρέπει να επισημανθεί, ότι, κατ' άρθρο 24 του κανονισμού, η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου δεν θεμελιώνεται ακόμη και αν παρίσταται ο εναγόμενος, εφόσον: α) είτε επειδή η παράστασή του έχει ως σκοπό την αμφισβήτηση της διεθνούς δικαιοδοσίας, β) είτε «αν υπάρχει άλλο δικαστήριο με αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 22». Επομένως, από τη συνδυασμένη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 22, 23 και 24 του κανονισμού, προκύπτει ότι –αντίθετα με ότι ισχύει στο ελληνικό δίκαιο, κατ' άρθρο 42 ΚΠολΔ – οι αποκλειστικές δωσιδικίες του άρθρου 22 του κανονισμού υπερισχύουν της συμφωνίας για παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας⁵⁸. Στο ελληνικό δίκαιο, η ρητή συμφωνία παρέκτασης είναι πιο ισχυρή από την εκάστοτε διάταξη περί αποκλειστικής αρμοδιότητας. Τέλος, χρήσιμο είναι να λεχθεί, ότι, κατά τη γνώμη μας, εφόσον ο εναγόμενος παρίσταται και προβάλλει ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας⁵⁹ στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο⁶⁰, αλλά επικαλείται και άλλους λόγους απόρριψης της αγωγής με τις προτάσεις του, θα πρέπει να επικαλεστεί αυτούς επικουρικούς σε σχέση με την ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Σε διαφορετική περίπτωση, το δικαστήριο δύναται να διαπιστώσει την ύπαρξη σιωπηρής παρέκτασης⁶¹.

κανονισμού 44/2001, τούτο θα σήμαινε στην πραγματικότητα ότι οι αγωγές από σύμβαση, αδικοπραξία ή άλλη αιτία, ασκούμενες κατά εταιρίας θα ενέπιπταν σχεδόν πάντοτε στη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους της έδρας της εταιρίας αυτής». Συνεπώς, πάντα κατά το ΔΕΚ, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παρ. 2 «επιπίπτουν μόνον οι διαφορές στις οποίες ένας διάδικος αμφισβητεί το κύρος αποφάσεως οργάνου εταιρίας βάσει του εφαρμοστέου δικαίου εταιριών ή των καταστατικών διατάξεων περί της λειτουργίας των οργάνων της». Συνοψίζοντας, το αντικείμενο της δίκης, όπως αυτό προσδιορίζεται, δικονομικά, από το αίτημα σε συνδυασμό με την ιστορική βάση της αγωγής, καθορίζει και το αρμόδιο δικαστήριο. Επομένως, εφόσον με την αγωγή ζητείται καταβολή της εταιρικής εισφοράς ή συμμετοχή στο τελικό ζημιολόγο αποτέλεσμα (η αξίωση πρέπει να είναι άμεσα απαιτητή) ή/και διανομή κερδών, δεν υφίσταται αποκλειστική δωσιδικία της έδρας της εταιρείας, αλλά συντρέχουσα δωσιδικία του τόπου εκπλήρωσης της παροχής. Βλ. Δεληκωστόπουλο, Οι δικονομικοί λόγοι αναίρεσης, αριθ. 3/52.

⁵⁷ ΔΕΚ, 20.5.2010, Michal Bilas, C-111/2009 (υπόθεση ασφάλισης), ΕφΑΔ 5/2010, σ. 600 επ.

⁵⁸ Για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας βλ., κατ' εφαρμογή της Σύμβασης των Βρυξελλών, ΔΕΚ, 13.7.2006, υπόθ. 4/03, Αρμεν. 2007, σ. 470 επ., παρατηρήσεις Άνθιμος, σ. 473 επ., σκέψη 24, σ. 472 και σκέψη 25, σ. 472-473: «Οι διάδικοι αδυνατούν να παρεκκλίνουν από την εφαρμογή [του κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας με αποκλειστικό και επιτακτικής φύσεως χαρακτήρα] μέσω συμφωνίας περί απονομής δικαιοδοσίας με εκούσια εμφάνιση του εναγομένου» (σκέψη 24). Περαιτέρω, όπως έκρινε το ΔΕΚ, κατ' εφαρμογή της Σύμβασης των Βρυξελλών, «η προβλεπόμενη αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής ανεξαρτήτως του δικονομικού πλαισίου εντός του οποίου τίθεται το ζήτημα κύρους διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αδιακρίτως στα πλαίσια αγωγής ή προβολής ενστάσεως, κατά την κίνηση της δίκης ή σε μεταγενέστερο στάδιο αυτής» (σκέψη 25).

⁵⁹ Βλ. ΠΠρΑθ 6765/2004 [Εισηγητής Γ. Ανδρεάδης] ΤΝΠ Νόμος. Όπως έκρινε το Πολυμελές Πρωτοδικείο στην απόφασή του υπ. αριθ. 6765/2004, 'η έρευνα της έλλειψης της δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων, όταν ο εναγόμενος παρίσταται κατά τη συζήτηση της αγωγής, δεν γίνεται αυτεπαγγέλτως αλλά ύστερα από ένσταση του εναγομένου'. Βλ. και ΠΠρΠειρ 4635/2008 [Εισηγητής Δ. Κουλαξίζης] ΕφΑΔ 4/2009, σ. 446 επ. Από τη θεωρία βλ. αντί πολλών Βρέλλη, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, ο.π., σ. 389. Όπως επιλέγεται από τον Βρέλλη, 'το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αγωγής, ερευνά τη διεθνή του δικαιοδοσία αυτεπαγγέλτως μόνον σε δύο περιπτώσεις. Όταν ο εναγόμενος ερημοδικεί [...] ή όταν κρίνεται ως κύριο ζήτημα μία από τις διαφορές του άρθρου 22 Καν [...] (για τις οποίες δηλαδή αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία έχουν τα δικαστήρια άλλου Κράτους μέλους)'.
⁶⁰ Ο ισχυρισμός του εναγομένου περί αποκλειστικής αρμοδιότητας άλλου δικαστηρίου προτείνεται παραδεκτά μόνο στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Έτσι, ΕφΑθ 717/2009 [Εισηγητρια Σ. Κανατάκη-Μπαμπανικολού] ΤΝΠ Νόμος.

⁶¹ Από τη νομολογία των δικαστηρίων της ουσίας βλ. ΕφΠειρ 416/2004 [Εισηγητής Β. Λυκούδης] ΤΝΠ Νόμος, ΕφΠειρ 854/2006 [Εισηγητής Δ. Χονδρογιάννης] ΤΝΠ Νόμος, ΕφΠειρ 546/206 [Εισηγητής Κυρ. Οικονόμου] Αρμεν. 2008, σ. 437 επ. Πρβλ. Βρέλλη, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, ο.π., σ. 383 (με πλούσιες παραπομπές στη νομολογία του ΔΕΚ).

2. Αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως και διεθνής δικαιοδοσία για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων

Η διαιτησία σε όλες της τις μορφές, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων⁶², εξαιρείται από την εφαρμογή του κανονισμού 44/2001. Αν και η διαιτησία δεν υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, το ΔΕΚ έκρινε στην προαναφερθείσα απόφασή του Van Uden, ότι στο μέτρο που το αντικείμενο αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων αφορά ζήτημα που εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης των Βρυξελλών, η Σύμβαση αυτή τυγχάνει εφαρμογής, ακόμη κι αν η κύρια διαδικασία θα έπρεπε να διεξαχθεί ενώπιον διαιτητών⁶³. Και αυτό γιατί τα ασφαλιστικά μέτρα λαμβάνονται παράλληλα με τη διαιτητική διαδικασία, ενώ το αντικείμενό τους «δεν αφορά τη διαιτησία, αυτή καθαυτή, αλλά τη διασφάλιση δικαιωμάτων εξαιρετικά ποικίλης φύσεως»⁶⁴. Υπό το φως της ανωτέρω απόφασης, στη θεωρία επιλέγεται, ότι κατ' αναλογία προς την απόφαση Van Uden «μάλλον, το άρθρο 31 εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις ύπαρξης ρήτρας παρεκτάσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας»^{65,66}. Περαιτέρω, η ίδια θεωρία επισημαίνει ότι αν και το ΔΕΚ δεν έχει λάβει θέση προκειμένου περί αποκλειστικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας, «αυτοί δεν έχουν διαφορετική φύση από τους προστατευτικούς δικαιοδοτικούς κανόνες [των άρθρων 13 (υποθέσεις ασφαλίσεων), 17 (συμβάσεις καταναλωτών) και 21 (ατομικές συμβάσεις εργασίας)] και συνεπώς δεν προβλέπεται το ΔΕΚ να περιορίσει ως προς αυτούς την εφαρμογή του άρθρου 31»⁶⁷. Οι επισημάνσεις αυτές της θεωρίας είναι, θεωρούμε, κατ' αρχήν ορθές. Στο μέτρο που το αντικείμενο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων αφορά ζήτημα που εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 και υπάρχει κάποιο συνδετικό στοιχείο με το οποίο θεμελιώνεται τοπική αρμοδιότητα του δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων⁶⁸, το δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα. Η διαπίστωση ισχύει ανεξάρτητα από το αν η κύρια διαδικασία θα έπρεπε να διεξαχθεί σε πολιτικό δικαστήριο άλλου κράτους ή σε προεπιλεγμένο από τα μέρη διαιτητικό δικαστήριο.

⁶² ΔΕΚ, 25.7.1991, Marc Rich, C-19/89, σκέψη 18.

⁶³ ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 34. Από τη θεωρία βλ. Hess/Pfeiffer/Schlosser, The Brussels I Regulation 44/2001, Application and Enforcement in the EU, C.H. Beck · Hart · Nomos 2008, p. 211: 'It should be made clear that an arbitration agreement does not affect the jurisdiction of a court to grant provisional or protective measures'.

⁶⁴ ΔΕΚ, Van Uden, C-391/95, ο.π., σκέψη 33.

⁶⁵ Παμπούκης/Μειδάνης, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, ο.π., σ. 1359.

⁶⁶ Βλ. και Σαγχεκίδου, Η παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, ο.π., σ. 111, υποσημείωση 109. Στο ελληνικό δίκαιο η κρατούσα θέση τάσσεται υπέρ του επιτρεπτού της παρέκτασης στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Σύμφωνα πάντα με την κρατούσα γνώμη, η κατά παρέκταση δικαιοδοσία συντρέχει με τη δικαιοδοσία του τόπου της εκτελέσεως των ασφαλιστικών μέτρων. Έτσι, Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία Ια', Αθήνα 1973, σ. 263· Δ. Κράνης σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, Ερμηνεία ΙΙ, άρθρο 683, αριθ. 6. Από τη νομολογία βλ. ΠολΠρΧαλκ 53/1991 [Γ. Μητσακόπουλος] ΕλλΔνη 32 (1991), σ. 1385, σημείωση Γ. Διαμαντόπουλου. Του ίδιου, Ερανισμοί και Ανταποδόσεις Θέμιδος, Ι, Αθήνα- Κομοτηνή 2009, σ. 499 επ. Βλ. επίσης Ι. Χαμηλοθώρη, Ασφαλιστικά μέτρα, Νομική Βιβλιοθήκη 2010, σ. 19-20. Όπως επιλέγεται (και) από τον Χαμηλοθώρη (με παραπομπή σε ΜΠρΠειρ 2384/1985), η συμφωνία παρέκτασης της τοπικής αρμοδιότητας υπέρ αλλοδαπού δικαστηρίου «είναι έγκυρη μόνο στην έκταση που δεν θίγει τη ρύθμιση του άρθρου 683 παρ. 3 [του ΚΠολΔ]. Συνεπώς δημιουργεί συντρέχουσα και όχι αποκλειστική αρμοδιότητα του επιλεγέντος δικαστηρίου». Βέβαια σε αντίκρουση των ανωτέρω είναι δυνατόν να επισημανθεί, ότι τα ασφαλιστικά μέτρα αφορούν συνήθως σε διαφορές που έχουν περιουσιακό αντικείμενο (άρθρο 42 παρ. 1 ΚΠολΔ) και επομένως η έγκυρη συμφωνία παρέκτασης δημιουργεί αποκλειστική αρμοδιότητα, εκτός αν από την ίδια τη συμφωνία προκύπτει το αντίθετο (άρθρο 44 ΚΠολΔ). Το γεγονός ότι στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δεν ζητείται η αυθεντική διάγνωση του ασφαλιστέου δικαιώματος δεν θεμελιώνει εξαίρεση στο νόμο ως προς την αποκλειστικότητα που δημιουργείται από τη δικονομική αυτή σύμβαση. Βλ. Στ. Δεληκωστόπουλος, Η αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως εν τη πολιτική δικονομία. Αι δικονομικά συμβάσεις, Αθήνα 1965· Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, Ερμηνεία, Ι, άρθρο 44, αριθ. 2 ('αν πάντως με τη συμφωνία παρεκτάσεως ιδρύεται αποκλειστική δικαιοδοσία, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 683 ΙΙΙ' – με παραπομπή σε ΕιρΠατρ 158/1972).

⁶⁷ Παμπούκης/Μειδάνης, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, ο.π., σ. 1359.

⁶⁸ Έτσι, Σαγχεκίδου, Η παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας, ο.π., σ. 112.

Σε αντίκρουση των αμέσως ανωτέρω επισημάνσεων είναι δυνατόν να υποστηριχθούν τα ακόλουθα: Κατ' αρχάς, η προστασία που παρέχεται από τον κανονισμό 44/2001 σε ορισμένους, κατά τεκμήριο ασθενέστερους, συμβαλλόμενους (καταναλωτές, ασφαλισμένους, εργαζομένους)⁶⁹ σε σχέση με τους αντισυμβαλλομένους τους, δεν έχει τον ίδιο λόγο ύπαρξης με αυτή των αποκλειστικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας (όπου δεν λαμβάνεται υπόψη η κατοικία) του άρθρου 22 του κανονισμού. Για παράδειγμα, ως προς τις καταναλωτικές συμβάσεις, η ειδική δικαιοδοτική βάση των άρθρων 15 έως 17 του κανονισμού 44/2001 διασφαλίζει την ευνοϊκή για τον καταναλωτή διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου της κατοικίας του και έτσι «αποσοβείται ο κίνδυνος ερημοδικίας του ή αντιμετώπισης σοβαρών δυσχερειών στη δικαστική προάσπιση των δικαιωμάτων του»⁷⁰. Αντίθετα, σε υπόθεση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτου, η αποδεικτική εγγύτητα είναι ο βασικός λόγος που επιτάσσει τα δικαστήρια του κράτους μέλους της τοποθεσίας του ακινήτου να έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της διαφοράς. Σε αυτή την τελευταία κατηγορία περιπτώσεων, η κατά το άρθρο 31 του κανονισμού 44/2001 λήψη ασφαλιστικών μέτρων προσκρούει στην έλλειψη εννόμου συμφέροντος του αιτούντος, καθώς τα ασφαλιστικά μέτρα πρέπει να διατάσσονται από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο που βρίσκεται πλησιέστερα προς τον τόπο όπου πρόκειται να εκτελεστούν. Εκτός εάν – για να μείνουμε στο προαναφερθέν παράδειγμα της δωσιδικίας της τοποθεσίας του ακινήτου - το συγκεκριμένο ακίνητο δεν εξαντλεί το αντικείμενο της διαφοράς⁷¹ και υπάρχουν άλλα περιουσιακά στοιχεία του καθού η αίτηση στον τόπο του δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 31 του κανονισμού (οπότε εφαρμόζεται η δωσιδικία της περιουσίας του άρθρου 40 ΚΠολΔ⁷², ειδικά για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων).

Επίσης, ζήτημα προκύπτει ως προς τη δικαιοδοτική αυτοτέλεια των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 31 του κανονισμού εξ επόψεως ελληνικής πολιτικής δικονομίας. Συγκεκριμένα, κατ' άρθρο 693 παρ. 1 ΚΠολΔ, «αν το ασφαλιστικό μέτρο έχει διαταχθεί πριν από την άσκηση της αγωγής για την κύρια υπόθεση, ο αιτών οφείλει, μέσα σε τριάντα ημέρες από την έκδοση της απόφασης η οποία διατάσσει το ασφαλιστικό μέτρο, να ασκήσει αγωγή για την κύρια υπόθεση, εκτός αν το δικαστήριο όρισε κατά την κρίση του μεγαλύτερη προθεσμία για την άσκηση της αγωγής»⁷³. Στη συνέχεια, κατ' άρθρο 693 παρ. 2 ΚΠολΔ, «αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία της παραγράφου 1 αίρεται αυτοδικαίως το ασφαλιστικό μέτρο, εκτός αν ο αιτών μέσα στην προθεσμία αυτή πέτυχε την έκδοση διαταγής πληρωμής». Το πρόβλημα δημιουργείται εδώ διότι το δικαστήριο μπορεί να έχει διεθνή δικαιοδοσία για να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα βάσει του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001, την ίδια στιγμή που, ως προς την κύρια διαδικασία της υπόθεσης, δικαστήριο άλλου κράτους μέλους

⁶⁹ Βλ. Βρέλλη, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, ο.π., σ. 383 επ.

⁷⁰ Γ. Δέλλιος, Η έννοια του «καταναλωτή» και ο έλεγχος των ρητρών διεθνούς δικαιοδοσίας και εφαρμοστέου δικαίου στις καταναλωτικές συμβάσεις – Δύο ζητήματα στο σημείο τομής μεταξύ Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, κοινοτικών Οδηγιών και εσωτερικής έννομης τάξης, ΕφΑΔ 6/2010, σ. 642 επ., 652.

⁷¹ Η ίδια προβληματική ισχύει (στο ελληνικό δίκαιο) όταν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ της αποκλειστικής δωσιδικίας της τοποθεσίας του ακινήτου (άρθρο 29 ΚΠολΔ) με την αποκλειστική δωσιδικία της κληρονομίας του άρθρου 30 ΚΠολΔ. Εφόσον ζητείται η διανομή ενός ακινήτου που δεν εξαντλεί την κληρονομία, αρμοδιότητα έχουν τα δικαστήρια της τοποθεσίας του ακινήτου. Κατά τα λοιπά, υπερισχύει η αποκλειστική δωσιδικία της κληρονομίας.

⁷² Πρόκειται για τη δωσιδικία της περιουσίας προσώπων που δεν έχουν κατοικία στην Ελλάδα. Βλ. Χρ. Τριανταφυλλίδη, Τα ασφαλιστικά μέτρα στις διεθνείς ιδιωτικές διαφορές, Νομική Βιβλιοθήκη 2008, σ. 95-6 και σ. 148-151. Όπως ορθά επισημαίνεται από τον Τριανταφυλλίδη, η αποδοχή της δωσιδικίας της περιουσίας 'αποτελεί νομική και πραγματική αναγκαιότητα'. Η έννοια της περιουσίας εκλαμβάνεται με την ευρεία έννοια. Δηλαδή, η εν λόγω δωσιδικία μπορεί να θεμελιωθεί και στην ύπαρξη π.χ. 'ενός τραπεζικού λογαριασμού στην ημεδαπή'.

⁷³ Χρήσιμο είναι να λεχθεί, ότι ο μέτοχος ΑΕ έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την προσωρινή αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης της ΓΣ κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Το συγκεκριμένο αίτημα δεν προσκρούει, προφανώς, στην κατ' άρθρο 692 παρ. 4 ΚΠολΔ απαγόρευση ικανοποίησης δικαιώματος. Στην περίπτωση αυτή όμως η αγωγή πρέπει να ασκηθεί εντός δεκαπέντε ημερών από την έκδοση της απόφασης που διέταξε τα ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 35α παρ. 10 Ν. 2190/1920 μετά την τροποποίησή του από το Ν. 3604/2007) και όχι εντός τριάντα ημερών, όπως προβλέπει η διάταξη του άρθρου 693 παρ. 1 ΚΠολΔ. Αν η αγωγή δεν ασκηθεί εντός δεκαπέντε ημερών, τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται αυτοδικαίως.

θα έχει, σύμφωνα πάντα με τον κανονισμό, διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκασή της. Κατά τη γνώμη μας, εφόσον υπάρχει συνδετικό στοιχείο με το οποίο θεμελιώνεται τοπική αρμοδιότητα του δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων (π.χ. δωσιδικία της περιουσίας του άρθρου 40 ΚΠολΔ ή ο τόπος εκπλήρωσης της επίδικης παροχής⁷⁴) το δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα κατ' άρθρο 31 του κανονισμού 44/2001, ακόμη κι αν η κύρια διαδικασία θα έπρεπε να διεξαχθεί σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους (π.χ., στο δικαστήριο της κατοικίας ή της έδρας του εναγομένου)⁷⁵. Σε κάθε περίπτωση πάντως, αν το δικαστήριο της κύριας δίκης⁷⁶ ή άλλο δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων⁷⁷ ανακαλέσει την αρχική απόφαση που διέταξε τα ασφαλιστικά μέτρα⁷⁸ βάσει του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001 (όπως και έχει τη δυνατότητα)⁷⁹, τότε η απόφαση αυτή παύει να ισχύει εφεξής (*ex nunc*)⁸⁰, εκτός αν πρόκειται για το ασφαλιστικό μέτρο της προσωρινής επιδίκασης απαιτήσεων και έχει απορριφθεί με τελεσίδικη απόφαση κατ' ουσίαν η αγωγή για την κύρια υπόθεση⁸¹. Και αυτό γιατί, ειδικά στην προσωρινή επιδίκαση απαιτήσεων, «η τελεσίδικη επί της ουσίας απόρριψη της αγωγής ανατρέπει αναδρομικά τις συνέπειες της προσωρινής επιδικάσεως»⁸².

III. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ, ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ 47 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 44/2001, ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΚΗΡΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑΣ

Κατ' άρθρο 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001, «όταν μία απόφαση πρέπει να αναγνωρισθεί σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό ο αιτών δύναται να προσφύγει σε ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτελέσεως χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας δυνάμει του άρθρου 41». Περαιτέρω, κατ' άρθρο 47 παρ. 2 του κανονισμού, «η κήρυξη της εκτελεστότητας εμπεριέχει τη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων». Στη συνέχεια, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 47 παρ. 3 του κανονισμού, «κατά τη διάρκεια της προθεσμίας προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 43 παρ. 5, κατά της κήρυξης της εκτελεστότητας και έως ότου εκδοθεί απόφαση για την προσφυγή αυτή, μπορούν να ληφθούν μόνο ασφαλιστικά μέτρα επί της περιουσίας του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση». Τα ασφαλιστικά αυτά μέτρα του άρθρου

⁷⁴ Άρθρο 5 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001.

⁷⁵ Άρθρο 2 του κανονισμού 44/2001.

⁷⁶ Βλ. άρθρο 697 ΚΠολΔ.

⁷⁷ Βλ. άρθρο 696 παρ. 3 ΚΠολΔ.

⁷⁸ Για τον διαπλαστικό χαρακτήρα της απόφασης περί ανακλήσεως ασφαλιστικού μέτρου βλ. αντί πολλών Γ. Νικολόπουλου, Η ανάκληση των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων, Αθήνα- Κομοτηνή 2010, Β' έκδοση, σ. 83 (με παραπομπή σε Κονδύλη και σε Μαθθία).

⁷⁹ Η ίδια δυνατότητα υφίσταται όταν λαμβάνονται ασφαλιστικά μέτρα, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001, πριν από την κήρυξη εκτελεστότητας. Αντίθετα, δυνατότητα ανάκλησης δεν υπάρχει εκ των πραγμάτων κατά τη λήψη ασφαλιστικού μέτρου όταν αυτή εμπεριέχεται στην απόφαση που κηρύσσει την εκτελεστότητα (άρθρο 47 παρ. 2 του κανονισμού 44/2001). Βλ. αμέσως κατωτέρω αριθ. 14 επ.

⁸⁰ Έτσι, Γ. Νικολόπουλος, Η ανάκληση των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων, ο.π., σ. 133 επ., ιδίως 149-150 · Κ. Μακρίδου, Ανάκληση ασφαλιστικών μέτρων λόγω μεταβολής των συνθηκών εξαιτίας ομιγώνων αλλά και εξαιτίας ομιγώνων περιστατικών. Η ανακλητική των ασφαλιστικών μέτρων απόφαση αναπτύσσει ενέργεια *ex nunc*, Μελέτες αστικού δικονομικού και διεθνούς δικονομικού δικαίου, Ι, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2010, σ. 445 επ., 447.

⁸¹ Βλ. άρθρο 730 ΚΠολΔ. Από τη θεωρία βλ. Κ. Μακρίδου, Η τύχη των ασφαλιστικών μέτρων που διατάχθηκαν όταν απορριφθεί η αγωγή για την κύρια υπόθεση (άρθρα 6981α', 730 ΚΠολΔ), Αρμεν. 2010, σ. 957 επ., 962· Κράνη σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, Ερμηνεία ΙΙ, άρθρο 730, αριθ. 4 και άρθρο 703, αριθ. 2.

⁸² Μακρίδου, Η τύχη των ασφαλιστικών μέτρων που διατάχθηκαν όταν απορριφθεί η αγωγή για την κύρια υπόθεση (άρθρα 6981α', 730 ΚΠολΔ), ο.π., σ. 962 (με παραπομπή στις θέσεις του Κράνη και της Απαλαγάκη). Όπως επισημαίνεται, επειδή το ασφαλιστικό μέτρο της προσωρινής επιδίκασης απαιτήσεως «έγκειται σε περιουσιακή μετακίνηση, η αναδρομική ανατροπή της αποφάσεως των ασφαλιστικών μέτρων με απόδοση των καταβληθέντων επιτρέπεται, διότι ούτε συμφέροντα τρίτων θίγονται, ούτε η ασφάλεια των συναλλαγών πλήττεται».

47 του κανονισμού 44/2001 λαμβάνονται όταν έχει ήδη εκδοθεί εκτελεστική απόφαση επί της ουσίας της διαφοράς σε δικαστήριο ενός κράτους μέλους (τουλάχιστον οριστική, προσωρινά εκτελεστική απόφαση⁸³) ή, όταν έχει εκδοθεί απόφαση ασφαλιστικών μέτρων⁸⁴ και ζητείται ή πρόκειται να ζητηθεί η εκτελεστότητα σε άλλο κράτος μέλος. Ενόψει της κηρύξεως της εκτελεστότητας στο κράτος εκτέλεσης, η λήψη των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 47 αποβλέπει στην προστασία της ουσιαστικής αξίωσης ή του δικαιώματος, διασφαλίζοντας ότι ο οφειλέτης δεν θα εξαφανίσει «τα περιουσιακά στοιχεία του τα οποία αποτελούν αντικείμενο της εκτελέσεως»⁸⁵. Σε αυτό το στάδιο της ανάλυσης, θα εξεταστεί η δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων στην ημεδαπή για την εξασφάλιση απαιτήσεως επιδικασθείσας με απόφαση δικαστηρίου κράτους μέλους, εξ επόψεως ευρωπαϊκού όσο και ημεδαπού δικαίου.

A. Η δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων στην ημεδαπή για την εξασφάλιση απαιτήσεως επιδικασθείσας με απόφαση δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους εξ επόψεως ευρωπαϊκού δικαίου

Κατά τον κανονισμό 44/2001, όταν μια απόφαση ευρωπαϊκού δικαστηρίου πρέπει να αναγνωρισθεί, ο αιτών έχει τη δυνατότητα να προσφύγει σε ασφαλιστικά μέτρα, είτε πριν τη διαδικασία κήρυξης εκτελεστότητας, είτε αφού ο «ευρωπαϊκός τίτλος» κηρυχθεί εκτελεστός. Πιο συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 47 του εν λόγω κανονισμού, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας, δηλαδή κατά τη διάρκεια της προθεσμίας προσφυγής κατά της κήρυξης της εκτελεστότητας, μπορούν να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα επί της περιουσίας του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση⁸⁶. Περαιτέρω, πριν δρομολογηθεί η διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας της ευρωπαϊκής απόφασης, «ο αιτών δύναται να προσφύγει σε ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτελέσεως χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας» (άρθρο 47 παρ. 1 του κανονισμού). Αντίθετα, η ίδια η κήρυξη της εκτελεστότητας «εμπεριέχει και τη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων»⁸⁷. Σε αυτή την συγκεκριμένη περίπτωση, η λήψη των ασφαλιστικών μέτρων (συντηρητική κατάσχεση, προσημείωση υποθήκης, δικαστική μεσεγγύηση, απαγόρευση διαθέσεως ορισμένου περιουσιακού στοιχείου⁸⁸) - όπως και η υποβολή καταλόγου των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, μετά από αίτηση του δανειστή⁸⁹, σε συνδυασμό με την παροχή βεβαιωτικού όρκου⁹⁰ - δεν εξαρτώνται από την πιθανολόγηση των νόμιμων προϋποθέσεων του ημεδαπού δικαίου («σε επείγουσες περιπτώσεις ή για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος», κατ' άρθρο 682 ΚΠολΔ). Τούτο διότι, όπως ορθά επισημαίνεται στη θεωρία, ο επικείμενος κίνδυνος ή η επείγουσα περίπτωση «τεκμαίρονται από την ύπαρξη και μόνο της αποφάσεως που κήρυξε την εκτελεστότητα»⁹¹.

⁸³ Έτσι, Π. Γιαννόπουλος, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2007, σ. 32.

⁸⁴ Έτσι, Χρ. Τριανταφυλλίδης, Τα ασφαλιστικά μέτρα στις διεθνείς ιδιωτικές διαφορές, ο.π., σ. 327 (με παραπομπή σε Schlosser) · Ι. Χαμηλοθώρης, Ασφαλιστικά μέτρα, ο.π., σ. 25.

⁸⁵ Έκθεση Jenard, σε Ν. Νίκα, Ευρωπαϊκό Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο, ο.π., σ. 306.

⁸⁶ Άρθρο 47 παρ. 3 του κανονισμού 44/2001.

⁸⁷ Άρθρο 47 παρ. 2 του κανονισμού 44/2001.

⁸⁸ Βλ. άρθρα 731 και 732 ΚΠολΔ για την προσωρινή ρύθμιση κατάστασης. Από τη θεωρία βλ. Δεληκωστόπουλο/Σινανιώτη, Γνωμοδότηση, Δ 8 (1977), σ. 804 επ.· Κράνη σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, Ερμηνεία ΙΙ, άρθρα 731/732, αριθ. 3 · Γιαννόπουλο, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 180.

⁸⁹ Η αίτηση για την υποβολή καταλόγου των περιουσιακών στοιχείων δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.

⁹⁰ Βλ. άρθρο 952 ΚΠολΔ και άρθρο 861 ΚΠολΔ.

⁹¹ Λ. Πίψου, Η άμυνα του οφειλέτη στο πλαίσιο της Συμβάσεως των Βρυξελλών, Liber Amicorum Κ. Κεραμέως, Η Σύμβαση των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων, σ. 333 επ., 403. Όπως επιλέγεται από την Πίψου (ο.π.), αποκλείεται εδώ «η δυνατότητα άμυνας κατά του ασφαλιστικού μέτρου καθ' εαυτού με την υποβολή αιτήσεως ανακλήσεως, καθώς η ανάκληση προϋποθέτει σχετική ειδική απόφαση λήψεως

Δηλαδή, υπάρχει εδώ «αποσύνδεση της λήψεως του μέτρου από τη συνδρομή των προϋποθέσεων του εθνικού δικαίου»⁹². Και αυτό γιατί η ίδια η κήρυξη της εκτελεστότητας «εμπεριέχει και τη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων».^{93/94} Αντίθετα, στην περίπτωση του άρθρου 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001, δηλαδή, πριν δρομολογηθεί η διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας της απόφασης, κατά τον κανονισμό, ο αιτών μπορεί και πάλι να προσφύγει σε ασφαλιστικά μέτρα «σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτελέσεως χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας [...]». Όπως παρατηρούμε, η ίδια η διάταξη του κανονισμού καθιστά τη συνδρομή των προϋποθέσεων του ημεδαπού δικαίου αναγκαία παράμετρο της λήψης των ασφαλιστικών μέτρων, εφόσον τα ασφαλιστικά αυτά μέτρα κρίνονται απαραίτητα πριν δρομολογηθεί η διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας. Ενώ δηλαδή η ίδια η κήρυξη της εκτελεστότητας εμπεριέχει, κατά τον κανονισμό, τη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων – αυτός είναι ο κανόνας – υφίσταται η δυνατότητα της προσωρινής δικαστικής προστασίας, πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας, υπό τις προϋποθέσεις βέβαια, που αυτό προβλέπεται από το δικαιο του τόπου εκτέλεσεως, δηλαδή από την ημεδαπή νομοθεσία. Υφίσταται εν προκειμένω ένας 'δυναδισμός' δυνατοτήτων εξαρτώμενος από διαφορετικές προϋποθέσεις.

Η διάκριση των δύο ανωτέρω περιπτώσεων είναι, κατά τη γνώμη μας, προφανής: Στη μία περίπτωση, η κήρυξη της εκτελεστότητας εμπεριέχει και τη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων⁹⁵. Στην άλλη, πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας, τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Και, κατά λογική ακολουθία, για να κριθούν απαραίτητα τα ασφαλιστικά μέτρα και να διαταχθούν, θα πρέπει να υπάρχει επείγουσα περίπτωση ή κίνδυνος για την ικανοποίηση της απαίτησης. Διαφορετικά, η δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων στην ημεδαπή με βάση και μόνο το γεγονός της ύπαρξης εκτελεστής απόφασης δικαστηρίου στην αλλοδαπή χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις του εθνικού δικαίου, θα καθιστούσε άνευ πραγματικού αντικειμένου τη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων και τον δικαιοδοτικό έλεγχο του αρμόδιου δικαστή. Και αυτό γιατί αν δεν πιθανολογείται, ότι συντρέχει επείγουσα περίπτωση ή /και κίνδυνος για την ικανοποίηση της απαίτησης, τότε ποιος είναι ο λόγος της υπέρμετρης δέσμευσης από την λήψη ασφαλιστικού μέτρου η οποία, εμμέσως, μπορεί να καταργεί, κατ'

του ασφαλιστικού μέτρου, η οποία στην προκειμένη περίπτωση [του άρθρου 47 παρ. 2 του κανονισμού 44/2001 – πρώην άρθρου 39 της Σύμβασης των Βρυξελλών] δεν υπάρχει. Αναγκαία, μοναδική οδός άμυνας του καθού παραμένει η ανακοπή κατά της εκτελέσεως του ασφαλιστικού μέτρου, σύμφωνα με τα άρθρα 700 και 933».

⁹² Π. Γιαννόπουλος, παρατηρήσεις σε ΜονΠρΘεσ 4826/2004 Αρμεν. 2004, σ. 737 επ., ιδίως σ. 739.

⁹³ Άρθρο 47 παρ. 2 του κανονισμού 44/2001.

⁹⁴ Για παράδειγμα, για την εγγραφή προσημείωσης «αρκεί να επισυναφθεί στη σχετική αίτηση προς τον Υποθηκοφύλακα επικυρωμένο αντίγραφο της πράξεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου που κήρυξε την εκτελεστότητα καθώς και δύο περιλήψεις του άρθρου 1305 ΑΚ [...] εκτέλεση του ασφαλιστικού μέτρου της προσημείωσης αποτελεί η εγγραφή της στα δημόσια βιβλία [...] Αντίστοιχα, για την επιβολή συντηρητικής κατασχέσεως απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας των άρθρων 711 επ. ΚΠολΔ». Έτσι, Γιαννόπουλος, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 182-183. Όπως ορθά επισημαίνεται από τον Γιαννόπουλο (ο.π., σ. 181 επ.), η αυτοδύναμη επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης ή προσημείωσης υποθήκης προβλέπεται στο ημεδαπό δικαιο για τον δανειστή που έχει στα χέρια του διαταγή πληρωμής (άρθρο 724 παρ. 1 ΚΠολΔ). Τα ασφαλιστικά μέτρα του άρθρου 47 παρ. 2 και παρ. 3 του κανονισμού 44/2001 'προσιδιάζουν' με τη ρύθμιση του άρθρου 724 ΚΠολΔ.

⁹⁵ Βλ. Κ. Μπέη, Πολιτική Δικονομία. Αναγκαστική εκτέλεση, Γενικό μέρος, Ι, Αθήνα 2003, σ. 339 · Π. Αρβανιτάκη, Ασφαλιστικά μέτρα πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής αποφάσεως στην ημεδαπή κατά τον Κανονισμό 44/2001, Αρμεν. 2004, σ. 796 επ., 799 · Π. Γιαννόπουλο, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, σ. 168. Όπως επισημαίνεται από τους Μπέη (ο.π.), Αρβανιτάκη (ο.π.) και Γιαννόπουλο (ο.π.), τα άρθρα 47.2 και 47.3 του κανονισμού 44/2001 αποδίδουν τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 39 της Σύμβασης των Βρυξελλών. Για την διάταξη του άρθρου 39 της Σύμβασης των Βρυξελλών το ΔΕΚ έχει κρίνει στην απόφασή του Capelloni/Pelkmans (3.10.1985, 119/84 σε Νίκα, Ευρωπαϊκό Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο, ο.π., σ. 195), τα ακόλουθα: «Κατά το άρθρο 39 της Σύμβασης των Βρυξελλών, ο διάδικος που ζήτησε και του χορηγήθηκε η άδεια εκτελέσεως μπορεί, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας που προβλέπεται σ' αυτό, να χωρήσει απευθείας στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων επί της περιουσίας του διαδίκου, κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, χωρίς να χρειάζεται να λάβει ειδική άδεια που προβλέπει το εσωτερικό δικονομικό δικαιο του δικάζοντος δικαστή».

ουσίαν και την ίδια την διαδικασία της κήρυξης εκτελεστότητας της αλλοδαπής απόφασης στην ημεδαπή; Με άλλες λέξεις, πριν δρομολογηθεί η διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας στην Ελλάδα, υπάρχει η δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων στην ημεδαπή, σύμφωνα πάντα με το δικονομικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσεως. Ο δικαστής δηλαδή των ασφαλιστικών μέτρων δεν μπορεί να αυτοκαταργηθεί ως δικαιοδοτικό όργανο, καθιστώντας εαυτόν διεκπεραιωτή για μία αυτόματη απονομή προσωρινής δικαστικής προστασίας. Εφόσον ο αλλοδαπός τίτλος δεν έχει καταστεί εκτελεστός στην εθνική έννομη τάξη, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις λήψεως των απαιτούμενων, κατά περίπτωση, ασφαλιστικών μέτρων είναι αυτές του ημεδαπού δικονομικού δικαίου. Δεν τίθεται θέμα αυτόματης παράλυσης του εθνικού δικαίου.

Με μία βασική εξαίρεση: Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη στη θεωρία^{96/97}, δεν απαιτείται – ούτε κατά πιθανολόγηση – ο έλεγχος της ύπαρξης της απαιτήσεως του αιτούντος και αυτό «ενόψει της απαγορεύσεως της *révision au fond*»^{98/99}. Δηλαδή, «αν τόπος εκτέλεσης είναι η Ελλάδα, ο Έλληνας δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων θα θεωρήσει ως δεδομένη την απαίτηση που έχει επιδικαστεί από το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης [...]»¹⁰⁰. Πράγματι, όπως επιλέγεται, στο μέτρο που απαγορεύεται ρητά στο πλαίσιο της διαδικασίας του *exequatur* (τόσο στο πρώτο στάδιο όσο και ενώπιον του Εφετείου), να δικαστεί εκ νέου η ουσία της υποθέσεως, «θα ήταν άτοπο να επιτρέπεται η αναδίκαση αυτή (υπό το μανδύα της πιθανολογήσεως του ουσιαστικού δικαιώματος ή αξιώσεως της διαγνωστικής δίκης) κατά τη δίκη για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων ενόψει της κηρύξεως της εκτελεστότητας»¹⁰¹.

⁹⁶ Βλ. Κ. Μπέη, Πολιτική Δικονομία. Αναγκαστική εκτέλεση, Γενικό μέρος, Ι, Αθήνα 2003, σ. 339· Π. Αρβανιτάκη, Ασφαλιστικά μέτρα πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής αποφάσεως στην ημεδαπή κατά τον Κανονισμό 44/2001, Αρμεν. 2004, σ. 796 επ., 801· Γέσιου- Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως, Η διεθνής αναγκαστική εκτέλεση, σ. 482· Π. Γιαννόπουλο, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, σ. 39 και σ. 149· Ι. Χαμηλοθώρη, Τα ασφαλιστικά μέτρα υπό το πρίσμα των κοινοτικών Κανονισμών 44/2001 (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις) και 805/2004 (ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις), ΕφΑΔ 2/2008, σ. 150 επ., 156· Του ιδίου, Ασφαλιστικά μέτρα, ο.π., σ. 24.

⁹⁷ Πρβλ. Παμπούκη/Μειδάνη, Ασφαλιστικά και προσωρινά μέτρα, σε Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, ο.π., σ. 1365 και υποσημείωση 47. Σύμφωνα με τους Παμπούκη και Μειδάνη, «το θέμα στασιάζεται στη διεθνή επιστήμη». Τούτο ως προς το αν «θα πρέπει *prima facie* να ελέγχεται η συνδρομή των προϋποθέσεων αναγνώρισεως και κηρύξεως εκτελεστής της αλλοδαπής ουσιαστικής αποφάσεως, η οποία αποτελεί το θεμέλιο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος. Η μάλλον ορθότερη άποψη είναι ότι στο πλαίσιο του άρθρου 47 παρ. 1 είναι επιβεβλημένος ο εκ πρώτης όψεως έλεγχος και τούτο για να μην δημιουργηθούν πραγματικές καταστάσεις με βάση μία απόφαση που προδήλως δεν είναι αναγνωριστέα (π.χ., που έχει εκδοθεί κατά παραβίαση αποκλειστικής βάσεως του Κανονισμού των άρθρων 22 και 23)».

⁹⁸ Π. Αρβανιτάκης, Ασφαλιστικά μέτρα πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής αποφάσεως στην ημεδαπή κατά τον Κανονισμό 44/2001, Αρμεν. 2004, σ. 796 επ., 801.

⁹⁹ Κατ' άρθρο 36 του κανονισμού 44/2001, «αποκλείεται η επί της ουσίας αναθεώρηση της αλλοδαπής αποφάσεως».

¹⁰⁰ Χαμηλοθώρης, ο.π., σ. 156.

¹⁰¹ Γιαννόπουλος, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 149.

Β. Η δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων στην ημεδαπή για την εξασφάλιση απαιτήσεως επιδικασθείσας με απόφαση δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους εξ επόμεως ημεδαπού δικαίου.

Στη δικονομική επιστήμη υποστηρίζεται¹⁰², ότι και στην περίπτωση που τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας της απόφασης του δικαστηρίου, η συνδρομή των προϋποθέσεων του νόμου περί επείγουσας περίπτωσης ή αποτροπής επικείμενου κινδύνου (κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 682 ΚΠολΔ), δεν απαιτείται¹⁰³, διότι αυτή «θα πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη»¹⁰⁴. Δηλαδή, σύμφωνα πάντα με τη θεωρία, το ελληνικό δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων, «ακόμη και αν δεν πιθανολογείται ειδική επείγουσα περίπτωση ή κίνδυνος βλάβης»¹⁰⁵. Η θέση όμως αυτή, αν και φαίνεται εκ πρώτης όψεως ότι επιβεβαιώνεται από την απόφαση του Αρείου Πάγου υπ. αριθ. 109/2001¹⁰⁶ (που αφορούσε στη Σύμβαση των Βρυξελλών), δεν υιοθετείται στην παρούσα ανάλυση. Στην εν λόγω απόφαση το Ακυρωτικό έκρινε – στο πλαίσιο της επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης, ότι τίτλο προς απόκτηση υποθήκης αποτελούν και οι εκτελεστές στην ημεδαπή αποφάσεις των αλλοδαπών δικαστηρίων, ανεξάρτητα από το αν έχουν τελεσιδικήσει ή όχι. Πράγματι, κατά τον Αστικό Κώδικα, τίτλο για την απόκτηση υποθήκης παρέχουν οι τελεσιδικές ημεδαπές δικαστικές αποφάσεις και οι εκτελεστές απλώς αποφάσεις αλλοδαπών δικαστηρίων¹⁰⁷. Επομένως, η δυνατότητα εγγραφής προσημείωσης προκύπτει με μόνη την κήρυξη των αποφάσεων των αλλοδαπών δικαστηρίων ως εκτελεστών¹⁰⁸, χωρίς να ενδιαφέρει η τελεσιδικία τους και η δικονομική τους ωριμότητα¹⁰⁹. Ανεξάρτητα δηλαδή από το αν έχουν τελεσιδικήσει ή όχι, οι εκτελεστές στην ημεδαπή αποφάσεις των αλλοδαπών δικαστηρίων αποτελούν τίτλο προς απόκτηση υποθήκης¹¹⁰.

Υπό το φως των ανωτέρω επισημάνσεων της θεωρίας και της απόφασης του Ακυρωτικού, χρήσιμο είναι να λεχθούν τα εξής: Κατ' αρχήν, το γεγονός ότι, ο βαθμός δικονομικής ωριμότητας της εκάστοτε ευρωπαϊκής απόφασης εμφανίζεται να είναι ήσσονος σημασίας στοιχείο σε σχέση με τον στόχο της αναγνώρισης και εκτέλεσης των κοινοτικών αποφάσεων κατά τον κανονισμό 44/2001, δεν καταργεί τον δικαστικό έλεγχο στην ημεδαπή ως προς το επείγον και την ύπαρξη επικείμενου κινδύνου στα ασφαλιστικά μέτρα. Και αυτό γιατί οι δύο περιπτώσεις δεν ταυτίζονται. Βέβαια, στην απόφαση υπ. αριθ. 109/2001, το

¹⁰² Βλ. Κ. Μπέη, Πολιτική Δικονομία. Αναγκαστική εκτέλεση, Γενικό μέρος, Ι, ο.π., σ. 339· Π. Αρβανιτάκη, Ασφαλιστικά μέτρα πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής απόφασης στην ημεδαπή κατά τον Κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 801· Γέσιου- Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ο.π., σ. 482· Π. Γιαννόπουλο, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 155.

¹⁰³ Έτσι, Γιαννόπουλος, παρατηρήσεις σε ΜονΠρΘεσ 4826/2004 Αρμεν. 2004, σ. 737 επ., 740-741.

¹⁰⁴ Π. Αρβανιτάκης, Ασφαλιστικά μέτρα πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής απόφασης στην ημεδαπή κατά τον Κανονισμό 44/2001, Αρμεν. 2004, σ. 796 επ., ιδίως σ. 801. Στην εμπειριστατομένη μελέτη του, ο Αρβανιτάκης υποστηρίζει, ότι η αναφορά του άρθρου 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 «στη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτελέσεως» θα πρέπει να εντοπισθεί κυρίως στο επιτρεπτό και τη διαδικασία λήψεως των ασφαλιστικών μέτρων [...] και όχι στις γενικές προϋποθέσεις του επικείμενου κινδύνου ή της επείγουσας περιπτώσεως, η οποία θα πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη, ή της ανάγκης πιθανολογήσεως της απαιτήσεως του αιτούντος, η ύπαρξη της οποίας επίσης έχει κριθεί δεσμευτικά από το αλλοδαπό δικαστήριο (με παραπομπές σε Πίγου και Stadler)».

¹⁰⁵ Χ. Απαλαγάκη, Προσημείωση υποθήκης- Η δικονομική της θεώρηση, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2005, σ. 210.

¹⁰⁶ ΑΠ 109/2001 [Εισηγητής Κ. Βαρδαβάκης] ΧρΙΔ Α/2001, σ. 347.

¹⁰⁷ Άρθρο 1263 ΑΚ.

¹⁰⁸ Βλ. Χ. Απαλαγάκη, Προσημείωση υποθήκης – Η δικονομική της θεώρηση - , ο.π., σ. 205. Όπως επισημαίνεται από την Απαλαγάκη, «αλλοδαπή απόφαση που διατάσσει την εγγραφή προσημείωσης υποθήκης, δεν μπορεί να αναπτύξει τις εν ευρεία έννοια συνέπειές της στην Ελλάδα εάν προηγουμένως δεν κηρυχθεί εκτελεστή».

¹⁰⁹ ΑΠ 109/2001, ο.π.

¹¹⁰ Για την προβληματική της τροπής της προσημείωσης σε υποθήκη με βάση τους κανόνες του δικονομικού διεθνούς δικαίου βλ. Δ. Τσικρικά, Προϋποθέσεις ισχύος των παρεπόμενων συνεπειών αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων στην ημεδαπή έννομη τάξη, ΕλλΔνη 43 (2002), σ. 991 επ., ιδίως 993.

Ακυρωτικό αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι «η διάταξη του άρθρου 39 [της Σύμβασης των Βρυξελλών] δεν εξαρτά τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων από την επίκληση και απόδειξη κινδύνου». Ως προς αυτό απαραίτητο είναι να επισημανθούν τα εξής: Κατ' αρχάς, η νέα ρύθμιση του άρθρου 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 (σε σχέση με αυτή της Σύμβασης των Βρυξελλών) δεν εξαρτά τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων από την επίκληση και απόδειξη κινδύνου. Και αυτό γιατί παραπέμπει στη νομοθεσία του εθνικού κράτους¹¹¹. Εξάλλου, στην ίδια απόφαση υπ. αριθ. 109/2001, το Ακυρωτικό έκρινε, ότι «το ζήτημα ποιο ασφαλιστικό μέτρο ενδείκνυται στη συγκεκριμένη περίπτωση θα κριθεί σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο του κράτους της εκτελέσεως». Δηλαδή, μεταξύ των ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να είναι και η προσημείωση υποθήκης, «αφού εξ ουδεμίας άλλης διατάξεως αποκλείεται η προσημείωση στην περίπτωση αυτή».

Έτσι, κατά την άποψή μας, για να διαταχθούν ασφαλιστικά μέτρα πριν υπάρξει απόφαση εκτέλεσης της αλλοδαπής απόφασης δικαστηρίου κράτους μέλους στην Ελλάδα, θα πρέπει να τηρηθούν οι προϋποθέσεις λήψεως ασφαλιστικών μέτρων του ημεδαπού δικαίου. Εφόσον τηρηθούν οι προϋποθέσεις λήψεως ασφαλιστικών μέτρων, τότε το δικαστήριο της ημεδαπής μπορεί και πρέπει να διατάξει το απαιτούμενο ασφαλιστικό μέτρο (π.χ., συντηρητική κατάσχεση). Κατά λογική ακολουθία δεν μας βρίσκει σύμφωνους ούτε η αντίθετη θέση σύμφωνα με την οποία «για την συντηρητική κατάσχεση με βάση αλλοδαπή απόφαση απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας»¹¹². Αυτή η άποψη μπορεί να θεωρηθεί ότι οδηγεί σε κάποια μορφή αυτόματου περιορισμού, αν όχι παράλυσης, ενός τρόπου απονομής δικαιοσύνης. Τα ασφαλιστικά μέτρα και βεβαίως η συντηρητική κατάσχεση μπορούν να διαταχθούν πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας, «σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτελέσεως χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας» (άρθρο 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001). Ο κανονισμός, που υπερισχύει των εθνικών δικονομικών διατάξεων, προτάσσει την τήρηση της εθνικής νομοθεσίας του κράτους μέλους εκτελέσεως. Η δε συντηρητική κατάσχεση ούτε επιβάλλεται σε κάθε περίπτωση, ούτε όμως αποκλείεται εκ των προτέρων.

Γ. Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων

Η ανωτέρω ανάλυση¹¹³ έχει υιοθετηθεί, πλέον, από ορισμένους συγγραφείς^{114/115} και είναι σύμφωνη με την υπό διαμόρφωση ελληνική νομολογία. Συγκεκριμένα, σε μία πρώτη υπόθεση¹¹⁶ ζητήθηκε να κηρυχθεί εκτελεστή στην Ελλάδα, κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, τελεσίδικη απόφαση αγγλικού δικαστηρίου η οποία ήταν εκτελεστή στον τόπο

¹¹¹ Για το ζήτημα της δικονομικής υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου σε σχέση με τα ασφαλιστικά μέτρα βλ. J. Delicostopoulos, Towards European procedural primacy in national legal systems, Τμητικός τόμος Κ. Μπέη, ο.π., σ. 229 επ., ιδίως 242-243, European Law Journal, December 2003, at 599-613, 608.

¹¹² Β. Βαθρακοκόιλης, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος Δ', Αθήνα 1996, σ. 198.

¹¹³ Βλ. Δεληκωστόπουλο, παρατηρήσεις σε ΜΠρΘεσ 4826/2004, Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο, επιμέλεια Ε. Βασιλακάκη, ο.π., σ. 233 επ.

¹¹⁴ Έτσι, Χαμηλοθώρης, Τα ασφαλιστικά μέτρα υπό το πρίσμα των κοινοτικών Κανονισμών 44/2001 (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις) και 805/2004 (ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις), ΕφΑΔ 2/2008, σ. 150 επ., 156-157 και υποσημείωση 17 · Παμπούκης/Μειδάνης, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, ο.π., σ. 1365 · Χαμηλοθώρης, Ασφαλιστικά μέτρα, ο.π., σ. 25.

¹¹⁵ Βλ. και P. Schlosser, Protective measures in the state to be requested subsequent to the passing of sentence in the state of origin, Heidelberg Conference, The Future of European Procedural Law – Reforming the Brussels I Regulation, December 2009. Ο Schlosser αναγνωρίζει ότι η ρύθμιση του άρθρου 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 απηχεί επιρροές του γαλλικού δικαίου. Όπως επιλέγεται από τον Schlosser, 'the question arises whether the French solution should be adopted as the European standard. I must confess that I am reluctant to this proposal. The French solution is very creditor friendly. The judge does not have any discretion whether to grant attachments. In the context of article 47 par. 1 Brussels I [...] the member states [...] would have to modify their enforcement laws significantly by adopting a provision similar to article 68 of the French law on civil enforcement'.

¹¹⁶ ΜονΠρΘεσ 4826/2004 [Μαγδαληνή Σίσκου] Αρμεν. 2004, σ. 736. Βλ. Δεληκωστόπουλο, σε Ε. Βασιλακάκη (επιμέλεια), Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο, ο.π., σ. 233 επ. (σύμφωνες παρατηρήσεις).

έκδοσή της. Ορίσθηκε δικάσιμος για τη συζήτηση της αίτησης για την εκτέλεση και, εν τω μεταξύ, ζητήθηκε η λήψη ασφαλιστικών μέτρων (συντηρητική κατάσχεση παντός περιουσιακού στοιχείου) για την εξασφάλιση της απαίτησης, πριν από την κήρυξη της εκτελεστότητας στην ημεδαπή. Ο αιτών προέβαλλε τον ισχυρισμό, ότι δεν απαιτείται επίκληση και απόδειξη επικείμενου κινδύνου, ο οποίος κατ' αυτόν παρά ταύτα υπήρχε. Το Μονομελές Πρωτοδικείο έκρινε, ότι αφενός δεν προέκυψε ότι η καθής βρίσκεται σε επισφαλής περιουσιακή κατάσταση, ή ότι προτίθεται να προβεί σε άμεση εκποίηση των περιουσιακών της στοιχείων, ώστε να κινδυνεύει η ικανοποίηση της απαίτησης της αιτούσας, αφετέρου, ότι προϋπήρχε αρνητική απόφαση ασφαλιστικών μέτρων με το ίδιο αντικείμενο δίκης και ότι, ελλείψει νέων γεγονότων, δεν υπήρχε μεταβολή των πραγματικών περιστατικών. Η δέσμευση από την προηγούμενη απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων δημιουργούσε δεδικασμένο «και μάλιστα οριστικό», το οποίο δεν ανακαλείται από μόνη την έκδοση της αγγλικής απόφασης στην αλλοδαπή, χωρίς η εν λόγω απόφαση να έχει κηρυχθεί εκτελεστή στην Ελλάδα. Κατά λογική ακολουθία, η αίτηση συντηρητικής κατάσχεσης της περιουσίας της καθής απορρίφθηκε ως ουσιαστικά αβάσιμη. Σε άλλη πάλι περίπτωση, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών πιθανολόγησε ότι η περιουσιακή κατάσταση των καθών ήταν επισφαλής, γεγονός το οποίο δημιουργούσε κίνδυνο για την ικανοποίηση της απαίτησεως του αιτούντος¹¹⁷. Χρήσιμο είναι να αναφερθεί, ότι στην υπόθεση αυτή ο αιτών είχε επικαλεσθεί (ως όφειλε) «επείγουσα περίπτωση και επικείμενο κίνδυνο».

Συνοψίζοντας, ο ίδιος ο κανονισμός 44/2001 προβλέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων στο κράτος εκτελέσεως, «σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτελέσεως» (άρθρο 47 παρ. 1 του κανονισμού). Κατ' εφαρμογή λοιπόν της διάταξης του άρθρου 682 ΚΠολΔ, ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να διαταχθούν «σε επείγουσες περιπτώσεις ή για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος». Η δε έκδοση μίας εκτελεστής απόφασης στην αλλοδαπή δεν συνιστά, από μόνη της, επείγουσα περίπτωση και δεν τεκμηριώνει αποτροπή επικείμενου κινδύνου. Ελλείψει απόφασης στην ημεδαπή που κήρυξε την εκτελεστότητα, θα πρέπει να πιθανολογηθεί κίνδυνος για την ικανοποίηση της (τελεσιδικώς) επιδικασθείσας απαίτησης, χωρίς όμως να ελεγχθεί κατ' ουσίαν η ύπαρξη της απαίτησης αυτή καθ' εαυτή. Το αντικείμενο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων είναι διαφορετικό από αυτό της κύριας δίκης. Κατά λογική ακολουθία, εφόσον είναι διαφορετικό το αντικείμενο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων σε σχέση με την κύρια δίκη, η εξουσία και το είδος του δικαιοδοτικού ελέγχου του δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων δεν μπορεί παρά να διαφέρουν από την εξουσία και το είδος του ελέγχου του δικαστηρίου της κύριας δίκης¹¹⁸.

IV. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΗΡΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

A. Προϋποθέσεις

Για την εφαρμογή των έννομων αποτελεσμάτων του εκάστοτε ασφαλιστικού μέτρου στην ημεδαπή¹¹⁹ (π.χ., προσωρινή επιδίκαση απαίτησης, συνέπειες απαγόρευσης διαθέσεως) απαιτείται να συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: Πρώτον, θα πρέπει να πρόκειται για εκτελεστή απόφαση - δεν απαιτείται τελεσιδικία, αλλά θα πρέπει η απόφαση να

¹¹⁷ ΜονΠρΑθ 7924/2009 [Α. Χρυσικοπούλου] ΕφΑΔ 5/2010, σ. 580 επ.

¹¹⁸ Πρβλ. Γιαννόπουλο, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 150.

¹¹⁹ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Η διεθνής αναγκαστική εκτέλεση, ο.π., σ. 439 · Χαμηλοθώρη, Τα ασφαλιστικά μέτρα υπό το πρίσμα των κοινοτικών Κανονισμών 44/2001 (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις) και 805/2004 (ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις), ο.π., σ. 157. Όπως επισημαίνεται από τον Χαμηλοθώρη, «εκτελεστές στην Ελλάδα κηρύσσονται οι αλλοδαπές αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων που παράγουν εκτελεστότητα τόσο με τη στενή έννοια του όρου (π.χ. προσωρινή επιδίκαση απαίτησης [...]), όσο και με την ευρεία έννοια (π.χ. συντηρητική κατάσχεση, δικαστική μεσεγγύηση, εγγυοδοσία, κλπ)».

μην έχει προσβληθεί ή να μην μπορεί να προσβληθεί με τακτικό ένδικο μέσο¹²⁰ - εκδιδόμενη από δικαστήριο κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 32 του κανονισμού 44/2001 και δη για απόφαση ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ¹²¹. Περαιτέρω, αν η εν λόγω απόφαση έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001, θα πρέπει να μην έχει εκδοθεί κατά παραβίαση των όρων που έχει θέσει το ΔΕΚ ως προς την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου (εγγυοδοσία και το αιτούμενο μέτρο να αφορά μόνο συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία του εναγομένου που πρέπει να βρίσκονται εντός του πεδίου της κατά τόπον αρμοδιότητας του επιληφθέντος δικαστή). Κατά λογική ακολουθία δεν μπορεί να αποκλεισθεί εξολοκλήρου το ενδεχόμενο - κατά την αναγνώριση και την κήρυξη της εκτελεστότητας της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων - να εξετάζεται εμμέσως και η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους που διέταξε το συγκεκριμένο ασφαλιστικό μέτρο δυνάμει του άρθρου 31 του κανονισμού 44/2001. Αυτό μπορεί να προκύψει μόνο εφόσον το δικαστήριο που διέταξε το ασφαλιστικό μέτρο παραβίασε κατάφωρα την προϋπόθεση της ύπαρξης πραγματικού συνδετικού στοιχείου μεταξύ του αντικειμένου των αιτουμένων μέτρων και της κατά τόπον αρμοδιότητας του επιληφθέντος δικαστή. Βέβαια θα πρέπει να υπενθυμισθεί – και για αυτήν ακόμα την περίπτωση της κατάφωρης παραβίασης της προϋπόθεσης της ύπαρξης πραγματικού συνδετικού στοιχείου μεταξύ του αντικειμένου των αιτουμένων μέτρων και της κατά τόπον αρμοδιότητας του επιληφθέντος δικαστή - ότι το δικαστήριο του κράτους εκτέλεσης δεν ερευνά τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους απ' όπου προέρχεται η απόφαση. Τούτο διότι, στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη, ο έλεγχος της διεθνούς δικαιοδοσίας ανήκει στον ίδιο τον δικάζοντα δικαστή¹²². Εντούτοις, επί ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 31, η προϋπόθεση της ύπαρξης πραγματικού συνδετικού στοιχείου μεταξύ του αντικειμένου των αιτουμένων μέτρων και της κατά τόπον αρμοδιότητας του επιληφθέντος δικαστή ενδέχεται να επιτρέψει, εδώ, τον έμμεσο έλεγχο της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου του κράτους μέλους που διέταξε το συγκεκριμένο ασφαλιστικό μέτρο (ιδίως επί προσωρινής καταβολής απαιτήσεως ή για περιουσιακό αντικείμενο που εν τω μεταξύ μετακινήθηκε¹²³). Και αυτό μπορεί να συμβεί υπό 'τον μανδύα' του ελέγχου της τήρησης των προϋποθέσεων που έχει θέσει το ίδιο το ΔΕΚ. Παρά τις οποιεσδήποτε δίκαιες αντιρρήσεις που αυτόματα προκαλεί ο εκ πλαγίου έλεγχος της δικαιοδοτικής εξουσίας άλλου δικαστή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η δυνατότητα αυτή ίσως δεν πρέπει να αποκλεισθεί εξολοκλήρου για τα ασφαλιστικά μέτρα¹²⁴.

Πέραν των ανωτέρω προϋποθέσεων, απαιτείται η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων να έχει εκδοθεί κατ' αντιμωλία και να μην έχουν παραβιασθεί τα δικαιώματα άμυνας του καθού η αίτηση. Ειδικότερα, όπως αναπτύξαμε και στα προηγούμενα¹²⁵, η *ex parte* διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων - παρόλο που αναγνωρίζεται στο ελληνικό δίκαιο¹²⁶,

¹²⁰ Βλ. άρθρο 37 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001: «Το δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ζητείται αναγνώριση αποφάσεως που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος, μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία, αν η απόφαση αυτή έχει προσβληθεί με τακτικό ένδικο μέσο». Βλ. επίσης άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού: «Το δικαστήριο ενώπιον του οποίου ασκείται το ένδικο μέσο σύμφωνα με τα άρθρα 43 ή 44, μπορεί, με αίτηση του διαδίκου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, να αναστείλει τη διαδικασία αν κατά της αλλοδαπής αποφάσεως έχει ασκηθεί στο κράτος μέλος προελεύσεως τακτικό ένδικο μέσο ή αν η προθεσμία για την άσκησή του δεν έχει ακόμα εκπνεύσει· στην τελευταία περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να τάξει προθεσμία για την άσκηση του ένδικου αυτού μέσου».

¹²¹ Βλ. ανωτέρω ΔΕΚ, 26.3.1992, Reichert and Kockler, C-261/90, σκέψη 34, ΔΕΚ, 17.11.1998, Van Uden, C-391/95, σκέψη 37, ΔΕΚ, 28.4.2005, St. Paul Dairy Industries NV, C-104/03, σκέψη 13.

¹²² Βλ. Δεληκωστόπουλο, Οι δικονομικοί λόγοι αναίρεσης, ο.π., αριθ. 3/20.

¹²³ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Η διεθνής αναγκαστική εκτέλεση, σ. 443.

¹²⁴ Όπως όμως επισημαίνεται από την Γέσιου-Φαλτσή (ο.π., σ. 442-3), η ανάγκη απορρίψεως μίας αίτησης ασφαλιστικών μέτρων αν λείπει η σχετική προϋπόθεση της ύπαρξης πραγματικού συνδετικού στοιχείου για τη θεμελίωση διεθνούς δικαιοδοσίας, επαναφέρει εκ πλαγίου «τον απαγορευμένο έλεγχο της διεθνούς δικαιοδοσίας. Για το λόγο αυτόν η σημασία της νομολογίας του ΔΕΚ πρέπει ιδίως να συνδεθεί με τον έλεγχο που επιβάλλεται στο δικαστήριο εκδόσεως της αποφάσεως του ασφαλιστικού μέτρου, όπου πρέπει να γίνεται και η έρευνα για το αν υφίσταται το πραγματικό συνδετικό στοιχείο με το κράτος αυτό».

¹²⁵ Βλ. ανωτέρω αριθ. 7.

¹²⁶ Άρθρο 687 παρ. 1 ΚΠολΔ.

θεωρείται ότι παραβιάζει το δικαίωμα ακρόασης, όπως αυτό προστατεύεται στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Συνεπώς, για να αναγνωρισθούν και να κηρυχθούν εκτελεστά τα ασφαλιστικά μέτρα στην ημεδαπή απαιτείται διαδικασία η οποία έχει διεξαχθεί κατ' αντιδικία και όχι *ex parte*^{127/128}. Διαφορετικά, η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισεως (άρθρο 34 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001)^{129/130} ή/και στο κώλυμα αναγνώρισεως του άρθρου 34 παρ. 2 του κανονισμού (αν το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων ή άλλο ισοδύναμο δικόγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί εγκαίρως στον ερημοδικήσαντα διάδικο ώστε να μπορεί να αμυνθεί).

Περαιτέρω, κατά την αναγνώριση και την κήρυξη της εκτελεστότητας της απόφασης που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα απαιτείται η εν λόγω απόφαση να μην είναι ασυμβίβαστη με άλλη απόφαση ασφαλιστικών μέτρων που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος αναγνώρισεως ή ακόμα και με απόφαση δικαστηρίου της κύριας δίκης^{131/132} που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων (κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 34 παρ. 3 του κανονισμού 44/2001). Και αυτό γιατί οι αποφάσεις των ασφαλιστικών μέτρων, όπως ακριβώς οι αποφάσεις των δικαστηρίων της κύριας διαδικασίας, υπόκεινται στους κανόνες του ασυμβίβαστου που θέτει ο κανονισμός¹³³. Πιο συγκεκριμένα, το ασυμβίβαστο εντοπίζεται «στην ανάγκη αποφυγής πρόκλησης αλληλοαποκλειόμενων εννόμων συνεπειών [...]»¹³⁴. Δηλαδή, το ασυμβίβαστο άπτεται των αποτελεσμάτων των δικαστικών αποφάσεων και δεν αφορά τις προϋποθέσεις παραδεκτού και διαδικασίας¹³⁵. Τέλος, αυτονόητο είναι, ότι για να κηρυχθεί εκτελεστή στην ημεδαπή μία

¹²⁷ Βλ. ανωτέρω αριθ. 7. Βλ. επίσης Γερμανικό Ακυρωτικό, απόφαση της 21.12.2006, IX ZB 150/05, ΕΠολΔ 2/2008, σ. 292 επ., σημείωμα Π. Γιαννόπουλου (οι αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων μπορούν να αναγνωρισθούν και να κηρυχθούν εκτελεστές κατά τα άρθρα 32 επ. του κανονισμού 44/2001, υπό τον όρο όμως ότι έχουν εκδοθεί αντιμωλία των διαδίκων).

¹²⁸ Το ίδιο ισχύει, κατ' αρχήν, για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατ' άρθρο 47 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001. Για τη δυνατότητα συζήτησης της αίτησης χωρίς κλήτευση του καθού βλ. άρθρο 687 παρ. 1 ΚΠολΔ. Για τη δυνατότητα ανάκλησης ή μεταρρύθμισης της απόφασης από το δικαστήριο που την εξέδωσε βλ. άρθρο 696 παρ. 1 και παρ. 2 ΚΠολΔ.

¹²⁹ Βλ. Ι. Δεληκωστόπουλο, Η δημόσια τάξη ως λόγος μη εκτελεστότητας απόφασης αλλοδαπού δικαστηρίου, Αναμνηστικός τόμος Στ. Κουσουλή. Αντίθεση της αλλοδαπής απόφασης προς τη δικονομική δημόσια τάξη υπάρχει, κατ' αρχήν, όταν η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την έκδοση της αλλοδαπής απόφασης «προσκορπεί σε θεμελιώδη δικονομικά αξιώματα, τα οποία πέρα και ανεξάρτητα από τους συγκεκριμένους ημεδαπούς δικονομικούς κανόνες εκφράζουν το κράτος δικαίου επί του πεδίου της απονομής της πολιτικής δικαιοσύνης» (ΑΠ 496/1994 [Εισηγητής Ε. Περγλίκας], ΝοΒ 43 (1995), 552-3, ΟΛΑΠ 11/2009 [Εισηγητής Γ. Χρυσικός] ΕλλΔνη 50 (2009), σ. 981 επ.) και όχι απλώς όταν «κατά την απόδειξη ή την έκδοση της απόφασης τηρήθηκε άλλη διαδικασία, από την καθοριζόμενη από τους ημεδαπούς δικονομικούς κανόνες [...]» (ΑΠ 247/2002 [Εισηγητής Α. Πλατής]).

¹³⁰ Για την μη επίδοση της ερήμην απόφασης ως λόγο αποκλεισμού της αναγνώρισης ή εκτέλεσης της αλλοδαπής ευρωπαϊκής απόφασης από τα δικαστήρια του κράτους μέλους εκτέλεσης βλ. ΔΕΚ, 14.12.2006, C-283/05, ASML Netherlands Bv.

¹³¹ Από τη νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων βλ. ιδίως την απόφαση του γαλλικού Ακυρωτικού της 20ης Ιουνίου του 2006 (Cass. civ. 1re, 20 juin 2006, RTDciv. 2007, p. 172 et s.): «l'inconciliabilité [...] s'entend de l'inconciliabilité entre toutes décisions [...] quelle que soit la dénomination qui lui est donnée et n'exclut pas les décisions rendues par le juge des référés, dès lors qu'elles produisent des conséquences juridiques inconciliables avec celles du jugement étranger». Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η απόφαση εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της Σύμβασης των Βρυξελλών και προέκυψε από τη «σύγκρουση» μεταξύ μίας απόφασης ασφαλιστικών μέτρων της γαλλικής δικαιοσύνης και μίας απόφασης ελληνικού δικαστηρίου που εκδόθηκε κατά την τακτική διαδικασία. Οι έννομες συνέπειες της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων υπερίσχυσαν της οριστικής απόφασης του ελληνικού δικαστηρίου.

¹³² Πρβλ. Μειδάνη, Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, σε Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, ο.π., σ. 1404 (με παραπομπή σε Layton/Mercer).

¹³³ Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ο.π., σ. 441 (με παραπομπή στη σχετική νομολογία του ΔΕΚ).

¹³⁴ Μειδάνης, Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, σε Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, ο.π., σ. 1404.

¹³⁵ ΔΕΚ, Hoffman/Krieg, σκέψη 22 και ΔΕΚ, Italian Leather SpA, C-80/00, σκέψη 44 σε Μειδάνη, Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, σ. 1404.

απόφαση ασφαλιστικών μέτρων κατ' εφαρμογή του κανονισμού 44/2001, θα πρέπει ο διάδικος να έχει έννομο συμφέρον και να νομιμοποιείται ενεργητικά¹³⁶ για να υποβάλλει τη σχετική αίτηση κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης¹³⁷.

Β. Διαδικασία αναγνώρισεως και κηρύξεως της εκτελεστότητας απόφασης που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα

Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων - όπως και κάθε απόφαση που εκδόθηκε και είναι εκτελεστή σε κράτος μέλος¹³⁸ - κηρύσσεται εκτελεστή με αίτηση του ενδιαφερομένου¹³⁹ που έχει έννομο συμφέρον. Η αίτηση αυτή υποβάλλεται «κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης»¹⁴⁰ στο Μονομελές Πρωτοδικείο¹⁴¹ της κατοικίας του καθού η εκτέλεση ή του τόπου της εκτέλεσης¹⁴² και δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Σε αυτό το στάδιο της ανάλυσης, χρήσιμο είναι να υπενθυμισθεί, ότι «αν υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία του καθού σε περισσότερες δικαστικές περιφέρειες του κράτους εκτελέσεως, η κατά τόπον αρμοδιότητα υπάρχει για όλες»¹⁴³. Επίσης, αν ο καθού οφειλέτης είναι νομικό πρόσωπο ή εταιρεία, ως έδρα θεωρείται είτε η καταστατική έδρα, είτε η κεντρική διοίκηση, είτε η κύρια εγκατάσταση του νομικού προσώπου ή της εταιρείας¹⁴⁴. Περαιτέρω, ο αιτών οφείλει να διορίσει αντίκλητο¹⁴⁵. Σύμφωνα με μία άποψη, ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση για την κήρυξη της εκτελεστότητας είναι αυτοδικαίως και αντίκλητος μόνο για το πρώτο στάδιο της διαδικασίας ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου¹⁴⁶. Αντίθετα, για την επίδοση του ενδίκου βοηθήματος του άρθρου 43 του κανονισμού 44/2001 απαιτείται διορισμός αντικλήτου με δήλωση στη γραμματεία του Πρωτοδικείου Αθηνών, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 142 παρ. 1 ΚΠολΔ. Κατά την μάλλον κρατούσα θέση στη νομολογία, ο αντίκλητος ο οποίος διορίζεται από τον αιτούντα κατά το άρθρο 40 παρ. 2 του κανονισμού, διαθέτει εξουσία παραλαβής όλων των δικογράφων των ενδίκων μέσων¹⁴⁷. Δηλαδή, μπορεί να δέχεται (ήτοι να παραλαμβάνει), να υπογράφει και να καταθέτει κάθε είδους δικόγραφα και έγγραφα, καθώς και έγγραφα εισαγωγικά δίκης¹⁴⁸.

Κατά το άρθρο 41 του κανονισμού 44/2001, η απόφαση κηρύσσεται εκτελεστή «χωρίς έλεγχο των λόγων μη εκτέλεσης» από το Πρωτοδικείο¹⁴⁹. Εξίσου σημαντικό είναι ότι, σύμφωνα πάντα με την ίδια διάταξη του κανονισμού, «ο διάδικος κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση δεν δύναται στο στάδιο αυτό της διαδικασίας, να καταθέσει προτάσεις». Η

¹³⁶ Βλ. Χαμηλοθώρη, ο.π., σ. 157.

¹³⁷ Άρθρο 38 παρ. 1 και άρθρο 40 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001.

¹³⁸ Για τη διαδικασία κηρύξεως εκτελεστότητας αλλοδαπής αποφάσεως γενικά βλ. Βρέλλη, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, ο.π., σ. 443-4.

¹³⁹ Άρθρο 38 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001.

¹⁴⁰ Άρθρο 40 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001.

¹⁴¹ Βλ. άρθρο 39 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 και παράρτημα II. Βλ. επίσης Χαμηλοθώρη, ο.π., σ. 158.

¹⁴² Άρθρο 39 παρ. 2 του κανονισμού 44/2001.

¹⁴³ Γέσιου-Φαλτσή, *Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, ο.π., σ. 462.

¹⁴⁴ Άρθρο 60 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001.

¹⁴⁵ Άρθρο 40 παρ. 2 του κανονισμού 44/2001 (στο ελληνικό δίκαιο ο θεσμός της εκλογής κατοικίας με την έννοια του κανονισμού δεν είναι γνωστός).

¹⁴⁶ Έτσι, Γέσιου-Φαλτσή, *Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, ο.π., σ. 467-8.

¹⁴⁷ Έτσι, ΑΠ 1321/2004 σε *Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο*, επιμέλεια Ε. Βασιλακάκη, σ. 171 επ., παρατηρήσεις Δεληκωστόπουλου, σ. 176 επ.

¹⁴⁸ ΜονΠρΠρεβ 93/2007 [Δ. Δούκας] *Αρμεν.* 2009, σ. 572 επ., παρατηρήσεις Στ. Ακριτιδή, σ. 573 επ. Σύμφωνα και ο Νίκας σε *Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, I, Γενικό Μέρος, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2010, σ. 305-6.

¹⁴⁹ Το Μονομελές Πρωτοδικείο ελέγχει αν πρόκειται για δικαστική απόφαση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 και αν συνοδεύεται από την τυποποιημένη βεβαίωση ότι η απόφαση είναι εκτελεστή (βλ. άρθρο 54 και παράρτημα V του κανονισμού 44/2001). Επίσης, το δικαστήριο ελέγχει την αρμοδιότητά του και τη νομιμοποίηση του αιτούντα και του καθού. Βλ. Χαμηλοθώρη, ο.π., σ. 158.

διαδικασία δηλαδή στο πρώτο αυτό στάδιο είναι υποχρεωτικά μονομερής, ο καθού δεν ακούγεται¹⁵⁰. Η *ex parte* αυτή διαδικασία ολοκληρώνεται με την έκδοση μίας μη προσωρινά εκτελεστής απόφασης¹⁵¹. Σε αυτό ακριβώς το χρονικό σημείο, υφίσταται από τον κανονισμό η άμεση δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων (άρθρο 47 παρ. 2 και παρ. 3), χωρίς να απαιτείται ειδική άδεια για τη λήψη αυτών ή μεταγενέστερη απόφαση ημεδαπού δικαστηρίου για την επικύρωσή τους¹⁵². Έτσι, για παράδειγμα, έχει κριθεί ότι για την εγγραφή προσημειώσεως με βάση τις διατάξεις του άρθρου 39 της Σύμβασης των Βρυξελλών (πλέον άρθρο 47 παρ. 2 και παρ. 3 του κανονισμού 44/2001), δεν απαιτείται καν η προηγούμενη επίδοση της απόφασης του Πρωτοδικείου που κήρυξε την εκτελεστότητα¹⁵³. Δηλαδή, η επίδοση της πράξεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου που κηρύσσει εκτελεστή την απόφαση δικαστηρίου κράτους μέλους δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση ώστε να ενεργοποιηθεί η δυνατότητα επιβολής των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 47 παρ. 2 και παρ. 3 του κανονισμού 44/2001¹⁵⁴.

Κατ' άρθρο 42 του κανονισμού 44/2001, «η απόφαση επί της αιτήσεως για την κήρυξη της εκτελεστότητας γνωστοποιείται αμελλητί στον αιτούντα κατά τη διαδικασία που προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως». Επίσης, «η κήρυξη της εκτελεστότητας επιδίδεται ή κοινοποιείται στον διάδικο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, μαζί με την απόφαση [...]». Κατά της αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου για την κήρυξη της εκτελεστότητας μπορεί να ασκηθεί προσφυγή¹⁵⁵ –το εν λόγω ένδικο βοήθημα της προσφυγής δεν είναι, σύμφωνα με πάγια πλέον νομολογία, έφεση¹⁵⁶, αλλά ανακοπή που ασκείται, κατ' εφαρμογή του άρθρου 585 ΚΠολΔ, με κατάθεση του δικογράφου στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται και με εμπρόθεσμη επίδοση του αντιγράφου του στον αντίδικο¹⁵⁷. Βέβαιον επίσης είναι, ότι το δεύτερο αυτό στάδιο της διαδικασίας εκδικάζεται κατά τη διαδικασία της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας¹⁵⁸ και ο οφειλέτης μπορεί πλέον να προβάλλει τους, κατά τον κανονισμό, λόγους μη αναγνώρισης της

¹⁵⁰ Χαμηλοθώρης, ο.π., σ. 158.

¹⁵¹ Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ο.π., σ. 474.

¹⁵² ΕφΑθ 3087/1999 [Εισηγητής Β. Φούκος] ΕλλΔνη 42 (2001), σ. 957 επ.

¹⁵³ ΑΠ 109/2001 [Εισηγητής Κ. Βαρδαβάκης] ΧρΙΔ Α/2001, σ. 347 επ.

¹⁵⁴ Βλ. Γιαννόπουλο, Προσωρινή προστασία του δανειστή στο στάδιο κηρύξεως της εκτελεστότητας κατά τον κανονισμό 44/2001, ο.π., σ. 185-6.

¹⁵⁵ Κατ' άρθρο 43 παρ. 5 του κανονισμού 44/2001, «το ένδικο μέσο κατά της κήρυξης της εκτελεστότητας ασκείται εντός μηνός από την επίδοση ή την κοινοποίησή της. Αν ο διάδικος κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο στο οποίο κηρύχθηκε η εκτελεστότητα, η προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου είναι δύο μήνες από την ημέρα που έγινε η επίδοση ή η κοινοποίηση προσωπικά ή στην κατοικία του. Η προθεσμία αυτή δεν παρεκτείνεται λόγω απόστασης».

¹⁵⁶ Κατ' άρθρο 495 παρ. 1 ΚΠολΔ, τα ένδικα μέσα της ανακοπής ερημοδικίας, της έφεσης, της αναψηλάφησης και της αναίρεσης «ασκούνται με δικόγραφο που κατατίθεται στο πρωτότυπο στη γραμματεία του δικαστηρίου που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση».

¹⁵⁷ Έτσι, ΑΠ 1024/2001 [Εισηγητής Αθ. Κρητικός] ΕλλΔνη 43 (2002), σ. 402 επ.: «Το ένδικο [...] βοήθημα δεν αποτελεί έφεση με την τεχνική έννοια του όρου [...] Το εφετείο δικάζοντας την προσφυγή από τον καθού η εκτέλεση ενεργεί όχι ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο αφού δεν δικάζει έφεση, αλλά ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο». Βλ. επίσης ΑΠ 1028/2009, ΤΝΠ Νόμος ('το εν λόγω «ένδικο μέσο» δεν συνιστά «έφεση» κατά της αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αλλά το Εφετείο, επιλαμβανόμενο αυτού, ενεργεί ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Για το λόγο αυτό, τούτο ασκείται με κατάθεση του δικογράφου στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται (Εφετείο) και με επίδοση αυτού (ΚΠολΔ 585 παρ. 1 και 215 παρ. 1)'). Βλ. Νίκα, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ο.π., σ. 316 επ., ιδίως σ. 317-8. Όπως επισημαίνεται από το Νίκα, το ένδικο βοήθημα του άρθρου 43 παρ. 1 του κανονισμού 44/2001 δεν συνιστά αίτηση δευτερογενούς δικαστικής προστασίας, αλλά πρωτογενούς δικαστικής προστασίας. Και αυτό γιατί ο καθού η κήρυξη της εκτελεστότητας δεν αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου στην πρωτοβάθμια δίκη, ενώ η προσβαλλόμενη απόφαση που εκδίδεται επί της αιτήσεως για την κήρυξη της εκτελεστότητας αποτελεί δικαστική διαταγή. Βλ. επίσης Νίκα, Πολιτική Δικονομία ΙΙΙ, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2007, σ. 9 (με παραπομπή σε Πίψου και σε Γέσιου-Φαλτσή) · Κ. Κεραμέα, Ένδικα μέσα, Δ' έκδοση, Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2007, σ. 11.

¹⁵⁸ Βρέλλης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, ο.π., σ. 443.

απόφασης¹⁵⁹, όπως και την απουσία των τυπικών προϋποθέσεων για την κήρυξη της εκτελεστότητας¹⁶⁰. Το Εφετείο, όπως και το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου (σε περίπτωση που έχει ασκηθεί αναίρεση¹⁶¹, με επίκληση του αναιρετικού λόγου υπ. αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ¹⁶²), μπορούν, «με αίτηση του διαδίκου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, να αναστείλουν τη διαδικασία, αν κατά της αλλοδαπής αποφάσεως έχει ασκηθεί στο κράτος μέλος προελεύσεως τακτικό ένδικο μέσο ή αν η προθεσμία για την άσκησή του δεν έχει ακόμη εκπνεύσει»¹⁶³.

¹⁵⁹ Βλ. άρθρα 34 και 35 του κανονισμού 44/2001.

¹⁶⁰ Δηλαδή, την έλλειψη εκτελεστότητας του τίτλου, την άσκηση τακτικού ενδίκου μέσου στο κράτος προελεύσεως, την μη υπαγωγή της απόφασης στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 και την έλλειψη των απαιτούμενων κατά τα άρθρα 53 και 54 του κανονισμού εγγράφων.

¹⁶¹ Βλ. άρθρο 44 και παράρτημα IV του κανονισμού 44/2001.

¹⁶² Με τον λόγο αναίρεσης από τον αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, ελέγχονται το δικαίωμα ακρόασης (ΑΠ 7/2009 [Εισηγητής Γ. Γεωργέλλης] ΕλλΔνη 50 (2009), σ. 494 επ.), η ευρωπαϊκή δημόσια τάξη (ΟΛΑΠ 11/2009) και η μη συμμόρφωση ημεδαπού δικαστηρίου σε απόφαση του ΔΕΚ. Βλ. Ι. Δεληκωστόπουλο, Ανααιρετικός έλεγχος και ευρωπαϊκό δίκαιο στην πολιτική δίκη, ΝοΒ 58 (2010), σ. 1115 επ., 1119.

¹⁶³ Βρέλλης, ο.π., σ. 443-4.